శోభనరాత్రి

రాత్రికే శోభనం వాసుదేవరావుకి.

క్రితంరాత్రి తెల్లవారుఝాము లగ్నంలో పెళ్ళయింది సుజాతకీ, వాసుదేవరావుకీ. అచ్చట్లూ ముచ్చట్లూ అన్నీ అయ్యేసరికి భళ్ళున తెల్లారింది. కాఫీలయ్యాక ఫ్రెండ్సూ కొంతమంది చుట్టాలూ వెళ్ళిపోయారు. ఇల్లు యింకా కావలసినంత సందడిగావుంది. పెళ్ళికొడుక్కూ అతని తరపువాళ్ళకీ దక్షిణంవేపు రెండుగదు లిచ్చారు విడిగా. పెళ్ళికొడుకు తల్లికూడా మధ్యాహ్నం బండికి వెళ్ళిపోయింది. వదినా, అక్కా శోభనం అయ్యాక వధూవరుల్ని తీసికెళ్ళాలని వాసుతోపాటు వుండిపోయారు.

మధ్యాహ్నం పడుకున్నవాడు చీకటి చీకటిపడి పక్షు లరుస్తోంటే లేచాడు త్రుళ్ళి పడుతూ. రాత్రవుతోందో తెల్లవారుతోందో అర్ధంకాలేదు కాస్సేపు. లేచి మొహం కడుక్కుని బట్టలు వేసుకున్నాడు.

పద్మ వచ్చింది లోపలికి – 'లేచావా?' అంటూ.

పెళ్ళికూతురుకు పినతండ్రికొడుకు – పధ్నాలుగేళ్ళవాడు – 'బావగారు లేచారండీ?' అంటూ వచ్చాడు.

'కాస్సేపలా తిరిగివద్దాం,' అన్నాడు వాసు.

బావమరుదు లిద్దరూ బజార్లోకి బయల్దేరారు.

నడుస్తున్నాడేగాని వాసు మనస్సు అవ్యక్తమైన ఆలోచనలతో చిక్కులు పడుతోంది. పెళ్ళి...అయిపోయింది... రాత్రి. ఈ రాత్రికో...?

మాటిమాటికీ వాసు మొహంనిండా నవ్వు మెరుస్తోంది.

బావమరిది బజార్లన్నీ చూపిస్తున్నాడు. ఊరు గురించి తెగ వర్ణిస్తున్నాడు. వాసు ఒక్కటీ వినటంలేదు. 'వూఁ' కొడుతున్నాడు పరధ్యాన్నంగా.

ఎక్కడా ఆగనివాడు పూలదుకాణం ముందు నిలబడిపోయాడు వాసు.

"ఎందుకండీ? పూలు కొందామా?" అన్నాడు బావమరిది రామారావు.

"అబ్బే! వూరికేనే...పూ లెందుకూ!" అంటూ ముందడుగు వేశాడు. నిజంగా వాసుకు, మల్లెపువ్వులూ – గులాబీ పువ్వులూ చెరోగంపా కొనేసి...రిక్షాలో వేయించుకు తీసికెళ్దా మనిపించింది. కానీ ... మొదటి రోజు తను పూలు తీసికెళ్తే ఏం బావుంటుంది? పెళ్ళింట్లోవాళ్ళంతా నవ్వుకుంటారు. రేపట్నుంచీ ఎన్ని రాత్రులు లేవు! ఎన్నిరోజులు రావు. వాసు మరో పూల దుకాణం దగ్గర ఆగి ఓ డజను సంపెంగ పువ్వులు కొన్నాడు. సంపెంగ వాసన వాసుకి చెప్పలేనంత యిష్టం. ఇవ్వాళ సుజాత సంపెంగఅంత హాయిగా వుండాలి. తనకి సంపెంగలు యిష్టమని సుజాతకి చెప్పాలి. వులిక్కిపడ్డట్టు వాచ్ చూశాడు – ఎనిమిదిన్నర.

'తొమ్మిదైపోతోందోయ్? వెళ్దాం పద' అంటూ నడకలో వేగం పెంచాడు. పెళ్ళి పందిరి విద్యుద్దీపాలతో వెలిగిపోతోంది. ఇల్లు సందడిగా వుంది. స్నానం భోజనం అయ్యాయి. వాసు కసలు ఆకలిలేదు. లేదని ఎంతచెప్పినా ఎవ్వరూ వినలేదు. పది నిముషాలు బ్రతిమాలించుకుని పాలన్నం తినటానికి ఒప్పుకున్నాడు. పాలల్లో పంచదార వేసుకుని పరమాన్నం తిన్నట్టు తిన్నాడు. జానకీ పద్మా వాసుని వదిలేసి పెళ్ళికూతురి దగ్గిరికి వెళ్ళిపోయారు. సాయంత్రంనుంచీ బలవంతంగా ఆపి వుంచుకున్న వూహలు పూపరిమళంలా మనోహరంగా ఆవరించుకున్నాయి వాసుని. వక్కపొడిలో దొరికే తియ్యటిపలుకులు ఏరుకు తింటూ ఒక్కడూ గదిలో కూర్చున్నాడు.

ఈ సరికి గది సర్దటం అయివుంటుంది. పట్టుదిళ్ళూ – పరుపూ – తెల్లటి దుప్పట్లూ – మల్లెపువ్వుల దండలూ – అగరొత్తులలోంచి వయ్యారంగా లేచే సువాసనలూ – పాలూ – పళ్ళూ – ఏమో! ఇంకేవేవిటో? చూడాలి మరి – వదిన ఎలా అలంకరిస్తోందో!

పెళ్ళి ముహూర్తం పెట్టుకున్న దగ్గిర్నుంచీ జానకి మరిదితో ఎన్నోసార్లు హాస్యమాడింది – "ఇదిగో, టైలర్‌దగ్గిరికి వెళ్ళి జాకెట్లు తెచ్చిపెట్టమంటే వినలేదు కదూ? సరేలే, జ్ఞాపకం వుంచుకో."

"ఏం? ఏం చేస్తావు?'

"నా అవసరం వచ్చినప్పుడు చెప్తా.'

"నీ అవసరం నా కెప్పుడూ రాదు."

"అదే చూద్దాం. రేపు అబ్బాయిగారికి శోభనాలూ అవీ అయ్యేప్పుడు నేను పట్టించుకోకపోతే ఏదీ అవదు. వాళ్ళతో దెబ్బలాడి నీ క్కావలసినట్టు మీ ఆవిణ్ణి ఎవరు ముస్తాబు చేస్తారో చూద్దాం!"

వాసు నవ్వుకున్నాడు. వదిన చెప్పినట్టు చేసిందంతా యివ్వాళ కనపడాలి మరి. ఎంత బ్రహ్మాండంగా ముస్తాబు చేసేస్తోందో చూస్తాడుగా? సుజాత పూలజడ కుట్టించుకుంటూ వుంటుందేమో... ఇప్పుడు. మెడ నొప్పిపెట్టి తనని తిట్టుకుంటోందేమో! నిజంగా అలాగే అయితే గడ్డం పట్టుకుని

ముప్పాళ రంగనాయకమ్మ

చెప్పాలనిపిస్తోంది — "సుజా!... ఈ ఒక్క రోజుకీ నువ్వు నా కోసం విసుక్కోవు కదూ? జన్మలో ... మన కిలాంటి రాత్రి ఎప్పుడు వస్తుంది చెప్పు?" అని బుజ్జగించి చెప్పగలడు, ఒప్పించగలడు.

అయినా సుజా అంత మనసులేని మనిషేం కాదు. రాత్రి పెళ్ళిలో నవ్వుతూ... తన కళ్ళకి దొరకకుండా తప్పించుకొంటూ... తనకి తెలీదా?—గదిలో అడుగు పెట్టగానే గదికి నాలుగువేపులా ఎక్కడెక్కడ గుమ్మాలున్నాయో — కిటికీ లున్నాయో చూడాలి. ఎవరు నవ్వుకున్నాసరే వరసగా అన్నీ మూసెయ్యాలి. తనేవీ ఎరగనట్టు గాఢంగా నిద్రపోతోన్నట్టు పడుకోవాలి. సుజా ఏం చేస్తుందో! అసలే సిగ్గు. పాపం కొత్త! కంగారుపడిపోతుంది. ఇక్కడి కొచ్చి నిద్రపోతున్నా డేవిటని చిరాకుపడిపోతుంది. పంతం కలదైతే పెంకిగా అలాగే తలుపులు కావిలించుకు నించుంటుంది. కొంచెం అమాయకురాలైతేమాత్రం సుకుమారంగా వచ్చి చెంపలు తాకుతుంది— సుజా ముందు మాట్లాడుతుందో లేదో చూడాలి.

వాసు ఒళ్లు పులకరించింది.

అసలు పెళ్ళి అన్నదగ్గిర్నుంచీ శోభనం రాత్రి గురించే కలలు కంటున్నాడు వాసు. పెళ్ళి పదిమందిమధ్యా బిక్కుబిక్కుమంటూ ఎలాగో అయిపోయింది. పంతు ళ్ళెంచెప్తే అదే చెయ్యాలి. ఆడవాళ్ళంతా గుమిగూడుతారు. ఊపిరి సలపనివ్వరు. మన సూరుకోక పెళ్ళి కూతుర్ని చూస్తే వదినగారిలాంటివాళ్ళు టక్కున పట్టేసి వేళాకోళాలతో కాల్చుకుతింటారు. ప్రాణానికి సుఖం వుండదు. స్వేచ్ఛ వుండదు — శోభనంరాత్రి అలా కాదు. కావలసినంత ఏకాంతం. సుజా ఒక్కతే అందంగా మెరిసిపోతూ పిచ్చెక్కించేలా వుంటుంది. ఎవరో చూస్తారనీ— నవ్వుతారనీ జంకు వుండదు. ఇద్దరూ... ఎంతో సన్నిహితంగా కూర్చుని... తనివి తీరా చూసుకుంటూ.. స్వర్గంలో క్షణంలా.. గడిపెయ్యచ్చు అనుకున్నాడు; గానీ, పెళ్ళి తతంగంకూడా సరదాగానే గడిచింది వాసుకి. పక్కపక్కన పీటలమీద కూర్చోటం —

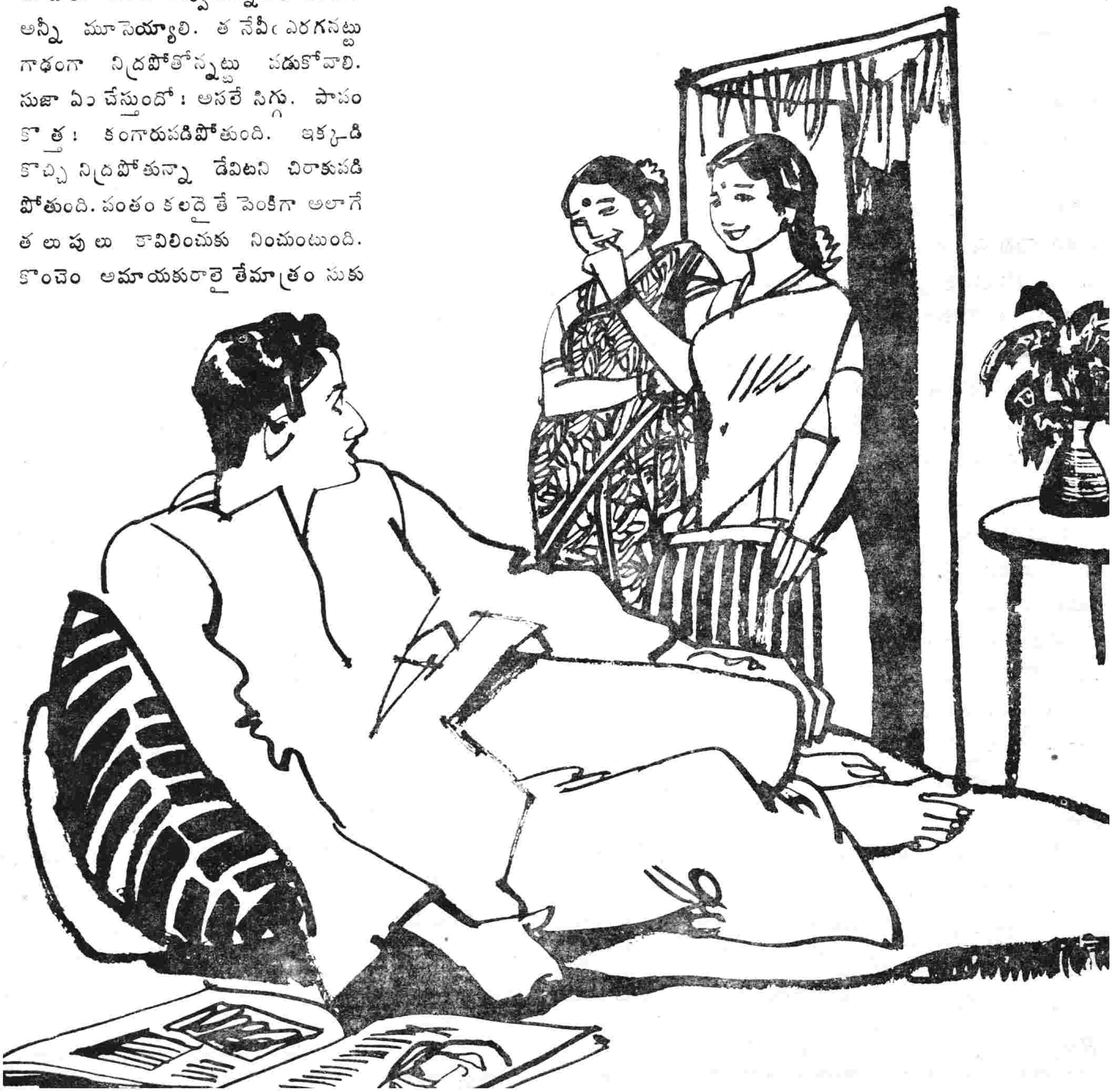

తలంబ్రాలు పోసుకోవటం_మంగళసూత్రాలు కడుతోంటే బాహ్యస్మృతిలేనంత అనుభూతి కల్గడం _ కొత్తకుండలో వుంగరాలు వెదకటం_మట్టి తవ్వి నవధాన్యాలు పాతటం_ అన్నీ గడుగునా ... ఆనందంగానే గడిచింది. సుజాకూడా వుత్సాహంగా వుంది.

''వాసూ! నిద్రపోతున్నావా ?'' పద్మ వచ్చింది గదిలోకి

తృళ్ళిపడి తల ఎత్తాడు వాసు _ టైం చూశాడు_పదిన్నర. అబ్బా!

''అదేవిటి కుర్చీలో నిద్ర ? పడుకుంటే మంచంమీద పడుకో.''

''ఊహూఁ! వూరికే అలా కూర్చున్నా!''

"ఎందుకూ ? పది దాటిపోయింది. పడుకో!''

అయోమయంగా చూశాడు వాసు. ఇక్కడ పడుకోవటం ఏమిటి ? జానకికూడా వచ్చింది లోపలికి. విసనకర్ర దూరంగా గిరవా పెట్టింది. తలుపులు బాగా దగ్గిరికి వేసింది. కోపంగావున్నట్టు మొహం ముడుచుకుంది. వాసు కొంచెం నవ్వుతూ వదినగారికేసి చూశాడు.

జానకి కోపంగానే నవ్వుతూ _ "పాపం మరిదిగారిని చూస్తే జాలేస్తోంది _ నిజంగానే...ప్రాణం వుసూరు మంటోంది,'' అంది నిరాశగా.

వాసు గుండెలు దడదడా కొట్టుకున్నాయి. జానకి మాటలు లక్ష్యపెట్టనట్టు లేచి ఒళ్ళు విరుచుకున్నాడు.

పద్మ వచ్చి జానకి పక్కన కూర్చుంది_ "వీళ్ళకింత బుద్ధిలేదేం ?'' అంది.

"నెమ్మదిగా అంటావా ? వాసుకి కోపం వచ్చినాసరే అత్తగార్నంటున్నానని ... బొత్తిగా మొద్దుమనుషులు ... ఉత్త గాడిదలు...''

"ఎందుకొదినా జంతుజాలాన్ని గుర్తు చేసుకొంటున్నావు ?'' నవ్వాడు వాసు.

"ఇలాంటివాళ్ళని చూస్తే యింకేం గుర్తు వస్తాయి ? మంచీచెడ్డా చూసుకుని మరీ ముహూర్తం పెట్టుకోవద్దూ ? తల వాచేలా చివాట్లు పెట్టవచ్చాను. పెళ్ళికూతురు తల్లీ_ మేనత్తా నోరెత్తితేనా ? పెళ్ళికూతురు ముంగిలా కూర్చుంది."

"పాపం ఆ పిల్లేం చేస్తుంది ?" పద్మ జాలిపడింది.

''ఏం ? ఏమైందసలూ ?'' వాసు వుండబట్టలేకపోయాడు. ఏవేవో రీతులూ రివాజులూ_అంటూ ఈ ఆడమేళం పెళ్ళిలాడుకుని రసాభాస చెయ్యరుకదా ?

''ఇంకేమవ్వాలి ? ఓ అవిడ చాపా_ చెంబూ పట్టుకుని వాకిట్లో కూర్చుంది.''

అదిరిపడ్డాడు వాసు. జానకికేసి తీక్షణంగా చూశాడు. హాశ్యానికైనా వేళాపాళా వుండాలా ?

"అంతా బాగానే చూసి పెట్టుకున్నారట ముహూర్తం! ఎందుకో ఇలా అయిందిట. అసలు పెళ్ళికూతురికి నెలే కాదుట. మరెందుకైందో చిత్రం!" జానకి కోపంగానే చేతులు యూడిస్తోంది.

వాసు తెల్లబోతోన్నట్టు పద్మకేసి చూశాడు. పద్మకూడా నిరుత్సాహంగావుంది_ ''మనంకూడా ఆలోచించలేదు వదినా! లగ్నం పెట్టుకునేప్పుడే ఈ సంగతి బాగా తెలుసుకోవాల్సింది.''

"చాల్లే సిగ్గేలేదు. ఆ యింగితం వాళ్ళకి వుంటాలిగానీ ... అంత బట్ట విప్పుకుంటామా ?...''

తర్వాత వాసుకి ఒక్కమాటకూడా తలకెక్కలేదు. మనసంతా శూన్యం...శూన్యం అయిపోయింది. స్థాణువులా కూర్చున్నాడు.

జానకీ పద్మా చాలా మాట్లాడుకున్నారు.

''నాలుగోనాడు స్నానం అయ్యాక పెళ్ళికూతుర్ని తీసుకుపోదామా అంటే, ఆ పిల్ల ఏడుపు మొహం పెట్టింది. ఎప్పుడైనాసరే శోభనం పుట్టింట్లోనే చెయ్యాలిట. పెద్ద పిల్లకి అత్తారింట్లో చేస్తే అచ్చిరాలేదుట. పెద్దవాళ్ళంత పట్టుదలగా చెప్తోంటే కాదనటం ఎలాగా ?

''అదికాదు వదినా! మనిద్దరం రేపు వెళ్ళిపోదాం. వాసు వుంటాడు. తర్వాత వాళ్ళిద్దరూ వస్తారు.''

''ఏం వాసూ ? నువ్వుండిపో.''

''ఎన్నాళ్ళుండాలి ?'' అన్నాడు వాసు పిచ్చిచూపులు చూస్తూ.

జానకి కొంచెం నవ్వి_ ''ఛీ! ఇల్లాంటి విషయాలేం మాట్లాడలేంబాబూ ? ఐదారు రోజులకిగానీ ఆ పిల్లని గదిలోకి పంపరుట. అవునుమరి. తర్వాత మూడురోజులుంది_ యిద్దరూ రండి.''

వాసు తల అడ్డంగా తిప్పాడు_ఇక్కడ ఐదారురోజులవరకూ పడిగాపులు పడివుండటం... ఎందుకనీ?... శోభనంకోసమా?... అప్పుడు దాని విలువేముంది ? అచ్చటకైనా ముచ్చటకైనా సమయమూ సందర్భమూ వుండాలి. గదిలోకి పంపిస్తారని... తను యిక్కడే వుండిపోవటం... ఛీ! అంతకన్న సిగ్గుచేటేం వుంది _ ''వూహుఁ! నేను వుండను.''

''మరి పెళ్ళికూతుర్ని తీసికెళ్ళకుండా అందరం వెళ్ళిపోతే ఎలాగ ?''

''ఏమో! నాకు తెలీదు.''

''బావుంది. నామీదా ఏవిటి నీ కోపం ?'' నవ్వింది జానకి.

మళ్ళా వదినా ఆడబిడ్డలు తర్జన భర్జనలు పడ్డారు.

ఆఖరికో నిర్ణయం చేశారు _ 'ఇప్పుడందరం వెళ్ళిపోదాం. నెలలోపులో వచ్చి శోభనం చేసుకుని పెళ్ళికూతుర్ని తీసికెళ్దాం.'

''ఈ పిల్లకి నెలలు సరిగ్గా రావుట. అప్పుడు మళ్ళా చెంబూ _ చాపా...'' అంటూ నవ్వింది పద్మ.

''బాగా చెప్పావ్. అలాంటివాళ్ళే వీళ్లు. ఏం వాసూ ? అలా చేద్దామా ?... నెల్లోపల వచ్చి ...''

''మీ కెలా బావుంటే అలా చెయ్యండి.''

''అయితే తెల్లారగట్ల బండి వుంది మనకి. పోదాం. ఇక్కడెందుకూ ? వీళ్ళ మొహాలు చూస్తూ ఒక్కపూటకూడా వుండకూడదు.''

"పోనీలే వదినా! వాళ్ళు వింటే బావుండదు." అంది పద్మ కొంచెం మోమాటంగా.

"చాల్లే! వాళ్ళ బాగుకి మన బాగు సడిపోయింది కాదు." చేతులు తిప్పింది జానకి వెటకారంగా.

జానకి కోపంకొద్దీ ఆడపెళ్ళివాళ్ళని నానాతిట్లూ తిట్టిందేగానీ సంబంధం కుదుర్చుకునేముందు ఆడపెళ్ళివారి చెయ్యే పైమాటగా వుంది.

సుజాతకి తండ్రిలేడు. మేనమామ ఆస్తీ వ్యవహారాలు చూస్తున్నాడు. సావిత్రి పెద్దది సుజాత చిన్నది. మొగపిల్లల్లేరు. తండ్రి వుండేరోజుల్లో జమీందారుల్లా బ్రతికిన సంసారం. ఇప్పటికీ ఆస్థి వుంది. పెద్దడాబాయిల్లు వుంది. ఆస్థి అంతా అక్కచెల్లెళ్ళకే. సావిత్రికి ఆస్థితో ఏం పని? తిండీ బట్టా చాలు.

వాసు తరపువాళ్ళు పెళ్ళికూతురికి చెందబోయే ఆస్థిని గురించి ఆశపడలేదనటానికి వీల్లేదు. ఉన్నవాళ్ళ పిల్ల నిస్తామంటే చేదా? నొప్పా? వాసుమాత్రం నిజంగా పెళ్ళాంకి రాబోయే ఆస్థికోసమే అమ్ముడుపోలేదు. సుజాతని చూశాడు; చాలా నచ్చింది. తనభార్యగా వూహించుకున్నాడు. పొందిగ్గాయిమిడింది. సుజా చదువుకుంటోంది. అది ఇంకా నచ్చింది వాసుకి.

సుజాత మేనమామ ఎవరెవరిద్వారానో వాసూవాళ్ళ సంబంధం గురించి విన్నాడు; వాసుగురించి విన్నాడు. చాలా మంచివాడని తేల్చుకున్నాడు. చెడిపోవటానికి ఎన్నో అవకాశా లున్న మొగవాడు చెడిపోకుండా వుండటం ఓ గొప్ప ప్రత్యేకత. వాసుకి దుర్వ్యసనాలేమీలేవు. తెలివైనవాడు. బాగా చదువుకున్నాడు. మంచివుద్యోగం చేస్తున్నాడు. ఆరోగ్యంగా అందంగా వుంటాడు. ఆస్థితో వచ్చే ఆడపిల్లని స్వీకరించే అర్హతా యోగ్యతా వాసుదేవరావుకి వున్నాయనుకున్నాడు సుజాత మేనమామ. వరుడు మంచివాడు దొరికినందుకు ఆడపెళ్ళివాళ్లుకూడా చాలా సంతోషించారు.

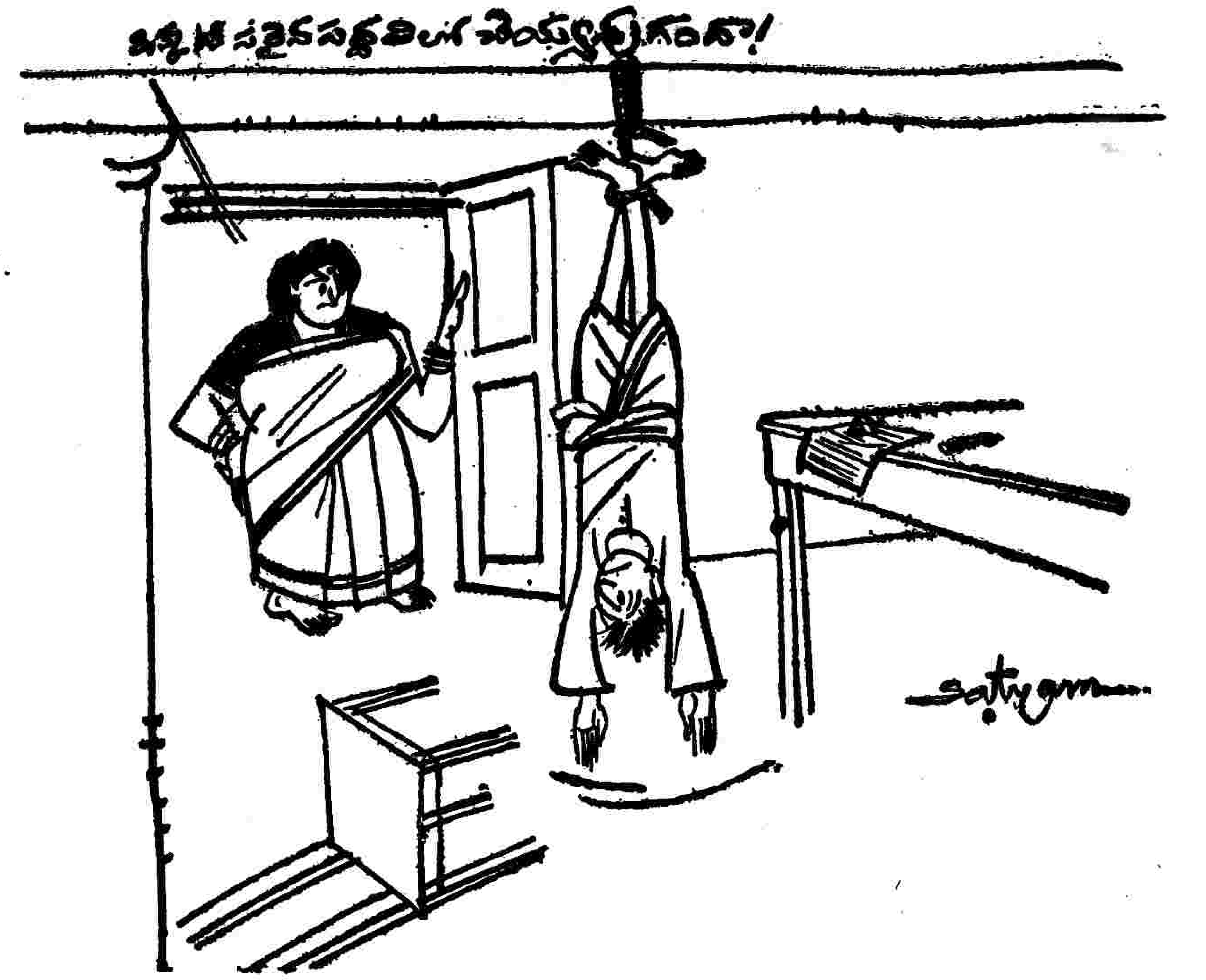

పెళ్ళి అంతా ఆటలా అయిందిగానీ ఎక్కడా ఎవ్వరూ ఏమీ అనుకోలేదు. పెళ్ళివారు వియ్యాలవారిని కానుకలతో ముంచెత్తారు. పెళ్ళికొడుకు కుటుంబంలో అందరికీ ఖరీదైన బట్టలు పెట్టారు. పెళ్ళికొడుకు లాంఛనాలు సరేసరి. అడుక్కో అచ్చటా-మాటకో ముచ్చటా జరిపారు. వియ్యాలవారు తమ స్థితిగతులకు సరిపోరన్న భావం ఎక్కడా కన్పడనివ్వలేదు. గౌరవాలతో సత్కారాలతో వుక్కిరిబిక్కిరిచేశారు.

అదంతా ఓ ఎత్తూ - సుజాతతో మొదటి రాత్రి ఒక్కటీ ఓ ఎత్తూ అనుకున్నాడు వాసు. వాసు దృష్టి ఏ బహుమతులమీదా లేదు; ఏ భోగభాగ్యాలమీదా లేదు.

కానీ...వాసు నిరీక్షణ ... వ్యర్థం ... వ్యర్థం...అయిపోయింది. పద్మా - జానకీ మాట్లాడుకుంటూ - మాట్లాడుకుంటూనే నిద్రపోయారు. లైటు తీసేసి వాసు ఒక్కడూ చీకట్లో కూర్చున్నాడు.

శోభనం రాత్రంతా యిలా తల్లక్రిందులైనా తనకి పిచ్చి ఎక్కలేదేం? ఇంత నిర్వికారంగా-ఇంత నిర్లిప్తంగా కూర్చున్నాడేం? ఎలాంటి షాక్‌నైనా తట్టుకునే శక్తి వుందన్నమాట తనకి. ఎందుకీ శక్తి? చాత కాని వేదాంతం మాట్లాడుకున్నట్టు వుంది నిజంగా దేవుడున్నాడా? త నేం పాప చేశాడని ఇంత వుత్సాహభంగం కల్గించాడు

ఎక్కడినుంచో జామపండు సువాసన.. ఉన్నట్టుండి... వెలగపండు వాసన... స పెంగలు...సంపెంగలు......వాసు వేస కుందా మనుకున్న సిల్కులాల్చీజేబులోంచి.. సంపెంగలు గుబాళిస్తున్నాయి. ఇలాంటి ప మళాలు ఆఘ్రాణిస్తూఅయినా దేవుడున్నాడ నమ్మలేమా?

వాసు తలగడలో మొహం ఒత్తుకు తనని తను మభ్యపెట్టుకుంటూ పడుక న్నాడు-గాలి చాలకుండాపోయినట్టు బా పడుతూ పక్కమీద దొర్లుతూ... నిట్టు రుసూ...

ఎప్పుడో తెల్లవారుఝామున నిద్రపట్టే సరికి- "వాసూ! వాసూ!" అంటూ లే సింది పద్మ- "లే; లేచి మొహం కడుక్కో టాక్సీ వచ్చేసింది," అంటూ హడావుడి వెళ్ళిపోయింది.

వాసు కేం తోచలేదు. వెళ్ళిపోవటమేనా టిఫెన్లూ కాఫీలూ వచ్చాయి గదిలో!

వాసు ఏమీ తీసుకోలేదు. పెళ్ళింట్లో ఎవ్వరి తోటీ మాట్లాడలేదు. టాక్సీ కదిలేముందు మాత్రం బావమరిదికోసం వెదికాడు. నిద్ర పోతున్నాడేమో, ఎక్కడా కన్పించలేదు.

వెనక్కి చూడకుండా కూర్చున్నాడు. రైలు చాలాదూరము వెళ్ళిపోయాక గానీ వాసుకి చైతన్యం రాలేదు. బెర్త్‌మీద పక్క వేసుకుని పడుకున్నాడు.

తను దోషిలా పారిపోతోన్నట్టు సిగ్గు ము ంచుకొచ్చింది. ఈ బాధంతా తనకేగాని సుజాకి వుండదా? నలుగుర్లో నవ్వులపా లయిపోయినందుకు ఎంత సిగ్గుపడిపో యిందో ఎవరికి తెలుసు? ఒక్కసారైనా ఆలోచించాడా?

నిజంగానే... వాళ్ళు అన్నీ సవ్యంగా చూసుకునే లగ్నం పెట్టారేమో! ఇలా ాసాభాస అవటం వాళ్ళకి మాత్రం బావుం టుందా? అనుభవించేవాళ్ళకి అదృష్టం లేక పోతే అన్నీ అస్తవ్యస్తం అయిపోతాయి. ివితం సాఫీగా సాగిపోతుందో — ఎదురు ిరిగి నించుంటుందో ఎవరికి తెలుసు? ాహించాలి, సహించాలి.

తను మరీ పశువులా ప్రవర్తించాడు. ొక్కరోజు వుండి సుజాతతో మాట్లాడి — ొ్తానని చెప్పివస్తే ఎంతమంచితనంగా ుండేది! గదిలోకి పంపించలేదని...ఇలా యల్దేరి వెళ్ళిపోవటం ఎంత జుగుప్సా రంగా వుందీ!... సుజా శరీరం ఒక్క ినా తను కాంక్షించిందా? అభిమానం ల ఆడది అయితే తనని మూర్ఖుడిగా — ్వార్థపరుడిగా ఆలోచించి బాధపడదా?

వెయ్యి పూజలు చేసుకున్న పెళ్ళే యింది. అప్సరసలాంటి భార్య దొరికింది. ్వాళ కాకపోతే...రేపు... రేపనుకుంటే ాత్రం యీ సంతోషం లేదా? తనే ాూర్ఖుడు. కనీసం భార్యతో మాట్లాడాలని ా ప్రయత్నించకుండా......తనదారిన ా వచ్చేశాడు.

ఆత్మనింద వాసు నెంతో సేదదీర్చింది.

* * *

ఇంటికి వెళ్ళినరోజు రాత్రే సుజాత పేర వుత్తరం రాశాడు వాసు. మొట్టమొదట తను చెప్పకుండా బయల్దేరి వచ్చినందుకు క్షమాపణ కోరాడు. శోభనంరాత్రి గురించి తనెంత వూహించాడో — అవన్నీ గాలిలో కొట్టుకుపోతోంటే ఎంత పిచ్చివాడయ్యాడో వర్ణించాడు. ఆ నిరాశలో తనేమీ ఆలో చించలేకపోయాననీ — అసలా సంఘటనే జరగలేదని మర్చిపొమ్మనీ బుజ్జగించాడు. అసలు సుజాతని పెళ్ళిచేసుకోటానికి తనెం దుకు ఒప్పుకున్నాడో — పెళ్ళి అనినదగ్గి ర్నుంచీ తన మనస్సంతా ఎలా అవుతోందో విప్పి చెప్పాడు. పెళ్ళి వేడుకల్లో సుజా ఎంత అందంగా వుందో — కొత్తకుండలో వుంగరాలు మూడుసార్లూ సుజాతకే దొరక టంలో రహస్యం ఏమిటో బయటపెట్టే శాడు— 'సుజా! నన్ను అపార్థం చేసుకో వద్దు. నా తొందరపాటుకి నేను చాలా బాధపడుతున్నాను. మనం యిద్దరం — ఏకాంతంగా, స్వేచ్ఛగా మాట్లాడుకునే మధురక్షణాల కోసం వెయ్యి కన్నులతో నిరీక్షిస్తున్నాను—నీ వాసు.' అని వుత్తరం ముగించాడు తృప్తిగా.

అప్పట్నుంచీ రోజూ పోస్టుకోసం ఎదురుచూడటం ఒక్కటే అతి ప్రత్యేక మైన పని అయింది దినచర్యలో. రోజూ దయ్యంలా కన్పించకుండా పోయే పోస్టు మాన్ దేవుడిలా ప్రత్యక్షమయ్యాడు వారం రోజులకి.

సుజాత జవాబు రాసింది. అది అచ్చం జవాబులాగే వుంది.

'ప్రియమైన వాసుదేవరావుగారికి

నమస్కరిస్తూ...

మిమ్మల్నెలా సంబోధించాలో నాకు తెలియలేదు. మీరు ఎంతో ప్రేమతో అభి మానంతో రాశారు వుత్తరం. నేనలా రాయగలనో లేదో అని భయంగా వుంది. మీరు వెళ్ళిపోయినందుకు నేను మీ గురించి చెడ్డగా ఏమీ అనుకోలేదు. నా గురించే మీరు ఏమైనా అనుకుంటారని భయపడ్డాను. నాతో మాట్లాడే అవకాశం లేక మీరు వెళ్ళి పోయారు. అందులో తప్పేం వుంది? పెద్దవాళ్ళంతా ఏదో మాట్లాడుకుని నిర్ణ యించుకున్నారుకదా!

కాలేజీలు తెరిచారు. నేను సెకండియర్ పాసయ్యానని మీకు తెలుసుకదూ? మరి మీకు రాస్తే సంతోషిస్తారని రాస్తున్నాను. ఇక ఆఖరి సంవత్సరం వుంది. మళ్ళా కాలేజీ — చదువూ. అదో ప్రపంచంలా అవు తుంది. నేను వెంటనే జవాబు రాయలేక పోయాను—మన్నించండి.

మీ సుజాత.'

చాలా అసంతృప్తి కల్గించిందా ఉత్తరం వాసుకి. చదివిందే పదిసార్లు చదివాడు. సుజాత ప్రేమగానే రాసింది. భక్తిగానే రాసింది. కాదనటం లేదు. కానీ... క్లుప్తంగా... ఇంత పొడి... పొడిగా... ఎవరో చిన్నపిల్లలు రాసినట్టు... ఎవరికో పరాయివాళ్ళకు రాసినట్టు... ఏమీ నచ్చ లేదు వాసుకి. బి.ఏ. చదువుతోన్న అమ్మాయి — కొత్త పెళ్ళికూతురు — తన భర్తకి రాసుకోవాల్సిం దేమీ లేదా? ఆ శోభనంరాత్రి... తను ఎలా ముస్తాబవుదా మనుకుందో... ఎలా మాట్లాడుదా మను కుందో... తీరా అంతా తారుమారైతే... ఎంత దిగులుపడి పోయిందో... ఎంత ఏడ్చిందో... అదంతా విపులంగా... ఎందుకు రాయకూడదు? తనేం పరాయి వాడా? ఇంకెవరికి చెప్తుంది? మనస్సంతా విప్పిచెప్పుకుంటే ఎంతహాయిగా వుంటుంది!

అయినా... పెళ్ళంటే అయింది. మెడలో పుస్తె ముడిపడింది గానీ, అంతకు మించి యిద్దరికీ ఏం పరిచయం వుంది? ఒక్కమాటకూడా మాట్లాడుకోలేదు. ఇంత కన్నా ఆత్మీయత ఎలా వస్తుంది? సుజాతని తప్పుపట్టి తను బాధపడటంలో అర్థంలేదు. ఇదే సహజం!

ఆ రాత్రే మరో వుత్తరం రాశాడు వాసు — సుజాతకి. జవాబుకోసం ఎదురు చూడకుండానే మూడోది రాశాడు. రోజూ

ఓ వుత్తరం రాయాలనిపిస్తోంది. రాస్తోనే వున్నాడు.

అసలు శోభనం అవకుండా వుంటేనే బావుంది. ఇంకా ముందుముందు వుందనుకుంటే... దానికోసం కలలు కంటోంటే... హాయిగా వుంది. అనుభవంకన్న నిరీక్షణే మధురంగా వుంటుందేమో! అందుకే పూర్వం పెళ్ళికీ – శోభనానికీ విధిగా కొంత వ్యవధి వుంచేవారట. అది వధూవరుల్ని మానసికంగా సన్నిహితం చేస్తుంది. విరహ శృంగారంలో మాధుర్యం చవిచూపిస్తుంది. మనసులు పండించి – అనుభవాలను అనురాగ మయం చేస్తుంది.

వధూవరులు దూరంగా వుంటూ, వుత్తరాలు రాసుకోవటంలో ఆనందం వాసుకి కొత్తగా వుంది. సుజా వుత్తరాలలో చైతన్యం వుంటే వాసుకి యింకా సంతోషం కల్గేది.

* * *

పెళ్ళిఅయి పద్దెనిమిది రోజులు దాటింది.

ముహూర్తం చూపించి శోభనానికి ప్రయాణం ఏర్పాటుచేయాలని హడావుడి పడింది వాసుతల్లి. మర్నాడే వియ్యాలవారి దగ్గిర్నుంచి వుత్తరం వచ్చింది – సుజాతకి వారం రోజులనుంచీ జ్వరం వస్తోందిట. ఓ నెల్లాళ్ళనుంచీ ఆ పిల్లకి నలతగానే వుంటోందిట. కాలేజీకికూడా వెళ్ళటం లేదట. విశ్రాంతి అవసరం అని డాక్టరుగారన్నాడట – అల్లుడిగారి యోగక్షేమాలు తెలియజెయ్యాలిట – అదీ విషయం.

"అయ్యో! పిల్ల కెలా వుందో!" అంది వాసుతల్లి.

"సింగినాదం. ఓపిసరు వేడిచేస్తేవాలు– వాళ్ళదంతా అబ్బడం. మళ్ళా మరిదినోట్లో పచ్చివెలక్కాయ పడింది," అంది జానకి నవ్వుతూనే.

అత్తగారు రాయించిన వుత్తరం వాసు కూడా చూశాడు. ఇంట్లోవాళ్ళ మాటలూ విన్నాడు. మాట్లాడకుండా కూర్చున్నాడు. ఆరోగ్యం తర్వాతే ఏదైనా, బాధ పడటంలో

అర్ధమేముంది? 'చదువులోపడి ఆరోగ్యం నిర్లక్ష్యం చెయ్యకు. నీ ఒంట్లో ఎలా వుందో ఎప్పటికప్పుడు రాస్తూండు,' అని వుత్తరం రాశాడు సుజాతకి.

సుజాత జవాబులు యిచ్చినా యివ్వకపోయినా వాసు పట్టించుకోడు; ఏ క్షణానికి తన మనస్సెలా వుంటుందో డైరీ రాసినట్టు రాస్తాడు. ఒక్కోరోజు అర్ధరాత్రి లేచి కూర్చుని తెల్లవార్లూ రాస్తూవుంటాడు. కొత్తసంగతులేమీ తోచనప్పుడు రాసిందే రాస్తాడు. తన కోరికలన్నీ వెల్లడిస్తాడు.

ఎలాగో అయిపోవాలంటాడు. ప్రేమా – అనురాగం – కౌగిలీ – ముద్దులూ లేకుండా కలం పరిగెత్తదు. ఏది రాయటానికీ సిగ్గు వెయ్యదు. సుజా జవాబు లెందుకు రాయదని ఆలోచించటంకూడా మానేశాడు.

వాసు వూహలన్నీ మూడోనెలలో రాజ్యం చేయబోతున్నాయి.

* * *

"మీ పిచ్చిదొంగల్దోలా! మూడోనెలంటే...ఆషాఢం కాదుట్రా! గొడ్డుఆషాఢంలో శోభనం ఏవిటీ?..." అంది పొరుగువారి పేరంటక్క తీరిగ్గా వచ్చి కూర్చుని.

"అవునుస్మీ!" బుగ్గలు నొక్కుకుంది వాసుతల్లి.

అప్పుడు వాసు యింట్లో లేడు. వాసు వచ్చేసరికి – పిలకపంతులు పంచాంగం విప్పి వీభూతికట్లు రాలిపడేలా నుదురు చిట్లిస్తూ, తిథి నక్షత్రాలు చూస్తున్నాడు. పంతులు

సాక్షాత్తూ బ్రహ్మదేవుడిలా కనపడ్డాడు వాసుకి. ముసిముసి నవ్వులు నవ్వుకుంటూ గదిలోకి వెళ్ళిపోయాడు. జానకి కాఫీ తెచ్చిచ్చింది. పంతులు తాగి గొంతుసర్దుకున్నాడు.

'అమ్మా! ఆషాఢం వల్లకాదుగదా? అందరికీ తెలిసిందే!... శ్రావణం చుక్కమూఢమి. తెల్లవారుఝామున చుక్క పొడుస్తుంది– చూశారూ? అది మూఢాన పడింది. ఆవటా...అదీ వల్లకాదు...భాద్రపదం... శూన్యం – లాభంలేదు. వరసగా మూడు నెలలు గొడ్డురోజులు తల్లీ! శుభకార్యాల మాట ఎత్తనేకూడదు.''

వాసుకి మొదట ఏమీ అర్థంకాలేదు. పంతులేవో మంత్రాలు చదువుతున్నాడనుకున్నాడు. వినగా...వినగా అవి మంత్రాల్లా లేవు ... ఏమిటో...శూన్యం అంటున్నాడు. మూఢమి అంటున్నాడు ... శుభకార్యం అంటున్నాడు...వల్లకాదంటున్నాడు.

అదిరే గుండెలతో కాలు నిలవక బయటికి రాలేక బోనులో సింహంలాగ కట్టిపడేసినట్టు నించున్నాడు.

జానకి మాటలు వినిపించాయి. అత్తగారితో అంటోంది – ''మీ చాదస్తంగానీ– పెళ్ళి అవనే అయింది. ఇక మొగుడూ పెళ్ళానికి మంచేవిటి?''

''అమ్మో! అలా అనకు. అసలు శోభనం ముహూర్తమే మంచిదుండాలి. లేకపోతే కీడుకొడుతుందంటారు. ఇప్పుడేం మించిపోయింది? అయిన ఆలశ్యం ఎలాగూ అయింది. మూడునెలలు ఎన్నాళ్ళలో గడుస్తాయి? ఓ ఆర్నెల్లపాటు పెళ్ళే అవలేదనుకుంటే సరి.''

వాసు ఒళ్ళు గిర్రున తిరిగింది. పట్టరానంత కోపం వచ్చింది. ''ఏం? మూఢంలో శోభనం చేసుకుంటే ఏమౌతుంది? ఏమీ కాదని నేను ఛాలెంజ్ చేస్తాను,'' అని పంతులు మీదికి యుద్ధానికి వెళ్దామనిపించింది.

తనని అడగ్గానే– ''నా కిల్లాంటి పిచ్చిపిచ్చి నమ్మకాలు లేవు,'' అనేద్దామని నించున్నాడు.

వాసుతో ఎవరూ సంప్రదించలేదు. హాస్యమాడటానికికూడా జానకికి మనస్సు ఒప్పలేదు. అత్తగారితో వాదిస్తోనే వుంది. ఆవిడ ససేమిరా కోడలిమాట వినలేదు. పంతులుకూడా ఆవిడకి వంతపాడుతూ కూర్చున్నాడు– ''అమ్మా! దుర్ముహూర్తంలో శోభనం చేసుకుంటే బిడ్డలు రాక్షసులౌతారు; దంపతులకు ఆయుఃక్షీణం...

'నీ నెత్తి! నీ పిండాకూడు. నీకు కాఫీ దక్కదు!' తిట్టుకున్నాడు వాసు. వాసుతల్లి తృప్తిగా ఐదురూపాయలు తమలపాకుల్లో పెట్టి అందించింది పంతులుకి.

పంతులు లేచి కట్టకట్టి చంకనెట్టుకుని పిలక వూగించుకుంటూ వెళ్ళిపోయాడు.

పంతు లున్నంతసేపూ కోపం వచ్చిందిగానీ– అతగాడు వెళ్ళిపోగానే ఆడపిల్లలా బావురుమని ఏడ్చెయ్యాలనిపించింది వాసుకి. కొయ్యబారి కూర్చున్నాడు గదిలో. జానకి కాఫీ యిచ్చి వెళ్ళబోయింది.

''అక్కర్లేదు–తీసుకుపో,'' అన్నాడు.

''ఏం?'' అంది తెల్లబోతూ.

''ఏం లేదు,'' అన్నాడు చిరాగ్గా. తన వ్యవహారంలో తన కేమీ స్వతంత్రత లేదా? తనతో మాటమాత్రమయినా చెప్పక్కర్లేదా?

వాసు కోపం ఎందుకో పసికట్టి చెప్పింది జానకి అత్తగారికి.

ఆవిడ ఓ నవ్వు నవ్వింది– ''ఒరే వాసూ! రేపు మీ అత్తారికి వుత్తరం రాయాలి. పంతులుగారు చెప్పిందంతా విన్నావుగా? పోనీ పిల్లగలవాళ్ళు ఒప్పుకుంటారేమో చూద్దాం. వాళ్ళలా అంటే అలా చేద్దాం,'' అంది అనునయంగా – వాళ్ళలాగూ ఒప్పుకోరన్న ధైర్యంతో.

ఆ ఓదార్పుతో వాసుకి ఒరిగిందేమీలేదు. ఇల్లాంటి నమ్మకాలు లేనివాళ్ళెవరు? తను కాదనటం ... వాళ్ళు అవుననటం ... ఛీ! సిగ్గుచేటు. సున్నితంగా జరిగే వ్యవహారాలు సున్నితంగానే జరగాలి–ఎంతకాలమైనాసరే.

ఆ రాత్రి చాలాసేపటివరకూ సుజాకి వుత్తరం రాస్తోనే కూర్చున్నాడు వాసు. వెర్రివెధవలు పెట్టిన పిచ్చి ఆచారాన్ని దుయ్యబట్టాడు. బుర్రలు పెట్టి ఆలోచించకుండా ఇంగితం లేకుండా గాలికీ ధూళికీ భయపడిపోయే చచ్చుపీనుగుల్ని తీట్టిపోశాడు. అసలు...ఓ నెలని మహా మంచిదిగానూ – ఓ నెలని మహా చెడ్డదిగానూ విడదీసిన పక్షపాతపు వెధవని శాపనార్థాలు పెట్టాడు– ''సుజా! ఇదంతా వుత్తబూటకం. నేను బొత్తిగా నమ్మను. కానీ ఏం చెయ్యను? మనం యిద్దరం స్వతంత్రించి నిర్ణయాలు చేసుకునే సమయం యింకా రాలేదు. పెళ్ళికి ముందు మన మధ్య ఎంత దూరం వుందో యిప్పుడూ అలాగే వుంది. నేను పిరికివాడినై మౌనంగా వుంటున్నానని అనుకోకు. మనం సుఖపడటానికి పరిసరాలు ఎంతో దోహదం చేయాలి. వీళ్ళందర్నీ నిర్లక్ష్యం చేసి నేను నీదగ్గిరికి వచ్చేస్తే– ఆ అనుభవంలో ఎంతో వెలితి వుంటుంది. అది మనల్ని అశాంతిపాలు చేస్తుంది. ఇదంతా ఆలోచించే నేను ఈ మూడునెలలూ పెద్దవాళ్ళ నమ్మకాల ప్రకారం పోదామని నిర్ణయించుకున్నాను– నువ్వు నవ్వుతావేమోగానీ...విధి క్రూరంగా మనల్ని వేరుచేస్తోంది. చివరికి ఎవరు నెగ్గుతారో చూద్దాం. నిన్ను నా కౌగిట్లో బంధించుకుని...విధిని వెక్కిరించకపోతానా? అద్దాలవంటి నీ చెక్కిళ్ళలో...నన్ను నేను చూసుకుంటూ...నీలాలుచిందే నీ కనుల్లో...''వాసు కలం ... వినయ విధేయతలతో – వాసు వూహల్ని భాషలోకి తర్జుమా చేస్తూ ఆడలేడిలా పరుగులు తీసింది.

వాసు కిట్టెదుట సుజాత ప్రత్యక్షమైంది.

మందహాసాలు ఒలికిస్తూ – వయ్యారాలుపోతోంది. వాలుచూపులతో వెక్కిరించి– కులుకునడకలతో రెచ్చకొడుతోంది. వాసు అరమోడ్పు కన్నులు ఎర్రటి ఎరుపు తేలాయి. సుమరంతా చెమట పట్టింది. ఊపిరి సెగలు రేగుతోంది. ఏం రాస్తున్నాడో, ఎలా రాస్తున్నాడో అర్థం కాలేదు. అవిరామంగా శ్రమించి అలసిపోయినట్టు కలం

అపుచేశాడు. అస్తవ్యస్తంగా పడివున్న కాయితాలన్నీ సర్దాడు – వుత్తరం చదువుతోంటే వాసుకే సిగ్గు ముంచుకొచ్చింది. ఇలాంటి వుత్తరం చదివి సుజా ఏమనుకుంటుందో! చిరాకుపడుతుందేమో! ఆశ్చర్యపోతుందేమో! తిట్టిపోస్తుందేమో! పోనీ అదీ చూద్దాం – "పెళ్ళానికి రాశానుగానీ పరాయివాళ్ళకు రాయలేదుగదా? నా యిష్టం; ఇంకా రాస్తాను." – ఆ వుత్తరం మర్నాడే పోస్ట్ కెళ్ళింది.

వారంరోజులైనా జవాబు రాలేదు. వాసు కుతూహలం దిగులుగా మారింది. సుజాని చికాకుపెట్టినందుకు భయం వేసింది. అభమూ శుభమూ తెలీని ఒక ఆడపిల్లకి మొగుణ్ణి కదా అనే అధికారంతో అస్తవ్యస్తపు రాతలు రాయటం ఏం సంస్కారం? పశువులా బుద్ధిహీనంగా రాశాడు తను. సుజాత తనని గురించి ఎంతో సున్నితంగా, వున్నతంగా వూహించుకొంటూ వుంటుంది. అదంతా చేజేతులా ధ్వంసం చేశాడు తను. మొరటుమనిషిలా – మూర్ఖుడిలా సాక్షాత్కరించాడు. ఎంత తొందర.

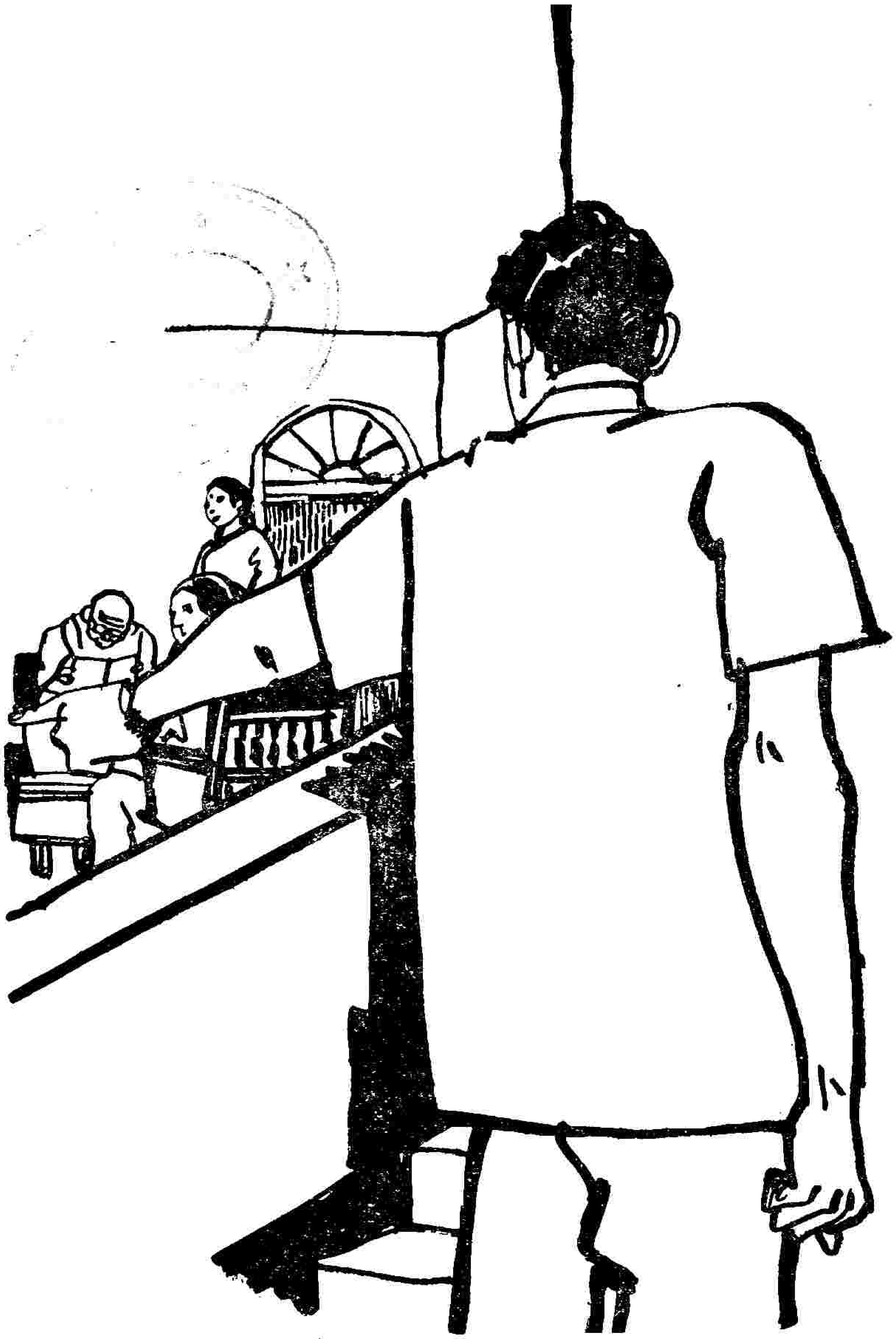

"సుజా! నీకు కోపంవచ్చిందా? నేనంటే అసహ్యం వేసిందా? నన్ను క్షమించవూ? నేను రోజు రోజుకీ పిచ్చివాణ్ణయిపోతున్నాను. ఎప్పుడేం చేస్తానో తెలియటం లేదు. నా ఆలోచనలేవీ నా వశంలో లేవు. ఇంకా ఈఎడబాటు కొన్నాళ్ళు సాగితే నేను ప్రాణాలతో వుంటాననే నమ్మకం నాకు లేదు. ఎప్పుడో హఠాత్తుగా నా మృత్యువు చూడటానికే నువ్వు రావాలి. అప్పుడు నేను నీకేమీ చెప్పలేను. నన్ను చూసి భయపడి దూరంగా వుండిపోకు. మనస్ఫూర్తిగా నన్ను నీ ఒడిలోకి తీసుకొని నీహృదయానికి హత్తుకో. నామృతకళేబరంమీద నీ సున్నితమైన పెదవులతో ముద్దులవర్షం కురిపించు. అప్పటికిగానీ నా ఆత్మ శాంతించదు. అది చెట్లూ పుట్టలూ పట్టుకుని తిరుగుతూనే వుంటుంది నన్ను హఠాత్తుగా మృత్యువు ఎత్తుకుపోతే కడసారిగా నిన్ను కోరేకోరిక ఇది ఒక్కటే."

ఆ వుత్తరానికి సుజాత వెంటనే జవాబిచ్చింది–"మీ వుత్తరం చూస్తే నాకు భయం వేసింది; ఏడుపొచ్చింది. ఎందుకలా రాశారు?" – సుజా బిక్కమొహం వేసి అమాయకంగా అడుగుతూ కన్పించింది. వాసు చాలా బాధపడ్డాడు, సుజాని అంత కంగారు పెట్టినందుకు. అప్పట్నుంచీ–చాలా నిగ్రహంగా–క్లుప్తంగా – ప్రేమపూరితంగా రాయాలని నిర్ణయించుకున్నాడు.

* * *

మూడు నెలలు – దుర్భరంగా – దుస్సహంగా గడిచాయి వాసుకి. కనుచూపు మేరలో ఆశ్వయుజం తొంగిచూస్తోంది. రెక్కలు తటపటలాడిస్తూ గరుడపక్షి నిద్ర లేచినట్టు మేలుకొంది వాసు వూహాలోకం.

వారం పదిరోజుల్లో ముహూర్తం పెట్టబోతారనగా సుజాత దగ్గిర్నుంచి ఒక వుత్తరం వచ్చింది వాసుకి.

ఆ వుత్తరం చదివి నిర్ఘాంతపడిపోయాడు వాసు. తల పదితలల్లాగ గిర్రున తిరిగింది. అసహనంతో వెర్రివాడిలా ఆ వుత్తరం చించి పారేశాడు.

సుజాత భర్తని ప్రాధేయపడుతూ రాసింది–ఆ సంవత్సరానికి శోభనంసంగతి

ఎత్తవద్దని. తనకి ఆఖరి సంవత్సరం. కాలేజీ చదువుకీ — ఈ సంసార జీవితానికీ సమన్వయం కుదుర్చుకోవటం తనకి సాధ్యం కాదనీ — దయచేసి తనని అర్థం చేసుకోవటానికి ప్రయత్నించమనీ...

వాసు దీర్ఘంగా నిట్టూర్చాడు వ్యధనంతా నిట్టూర్పులా వదిలేశాడు.

వాసు యింటికి వచ్చేసరికి పంచాగం పంతులు సీరియస్‌గా తిథి నక్షత్రాలు చూస్తూ కన్పించేడు.

వాసు గదిలోకి వెళ్తూ — 'వదినా!' అని పిల్చాడు.

జానకి వచ్చింది నవ్వుతూ— "నీ కష్టాలు గట్టెక్కాయిలే వాసూ!" అంది హాస్యంగా.

'గట్టెక్కలేదు నా నెత్తికెక్కాయి,' అన్నాడు నవ్వూ కోపం మేళవించి.

"ఇంకా ఎందుకంత చిరాకూ? ముహూర్తము పెట్టించేస్తుంటేనూ.."

"అందుకే పిల్చాను నిన్ను. ఇప్పు డేమీ వద్దు. అమ్మకి చెప్పు."

''అదేమిటి?... నిజంగానే...''

"నిజమే వదినా! సుజా కీసంవత్సరం ఫైనల్‌కదా? తన కిష్టంలేదని రాసింది. ఆలోచిస్తే నాకూ యిష్టంలేదు. ముహూర్తం అదీ వద్దు."

జానకి తెల్లబోతూ వెళ్ళిపోయింది.

''ఏమిట్రా వాసూ?'' అంటూ వచ్చింది వాసుతల్లి — ''ఇప్పటికే ఆర్నెల్లు దాటిపోయింది. చదువు ముందా? సంసారం ముందా? ఇదేంతిక్క నీకూ?''

వాసు బలవంతంగా నవ్వుతెచ్చుకున్నాడు— 'ఇప్పుడొద్దులేమ్మా! వేసంకాలం చూద్దాం."

"హవ్వ! నవ్విపోతారెవరన్నా! మూడు ముళ్ళూ వేసి చక్కావచ్చావు. ఈ ఘడియ వరకూ పెళ్ళికూతుర్ని గుమ్మంలోకి తీసుకురాలేదు. ఇప్పటికే సిగ్గుతో చస్తున్నాను... అడ్డుకాస్తా తీరిపోతే... నిక్షేపంలా..."

జానకి అందుకుంది— ''ముహూర్తం పెట్టయ్యి వాసూ! సుజాతని మనయింటికి తీసుకొచ్చి పంపించేద్దాం. దానికైనా మంచి రోజు వుండాలిగా?''

"ఊహుఁ! ఏకంగా ఒక్కసారే వస్తుందిలే. ఇప్పుడేంవద్దు. ఎవరో అనుకుంటారని మన మేం చెయ్యగలం?" ఖచ్చితంగా చెప్పేశాడు వాసు.

వాసు అన్నకూడా తమ్ముడి పాయింటే మాట్లాడాడు. మొత్తంగా సుజాత పరీక్షలయ్యేవరకూ ఎలాంటి లగ్గాలూ గిగ్గాలూ వుండకూడదని కొట్టిపారేశారు.

వాసుకు చాలా గర్వంగా వుంది — సుజా తన సంస్కారాన్ని అర్థం చేసుకుంటుంది. తనని యింకా ప్రేమిస్తుంది.

తర్వాత వాసు సుజాతకి తరుచూ ఉత్తరాలు రాయటం తగ్గించేశాడు — సుజాని డిస్టర్బ్ చెయ్యకూడదని.

* * *

ఆరాత్రే శోభనం వాసుకి. శోభనంకోసం వాసే కళ్ళు కాయలు కాచేలా నిరీక్షించాడు కాబట్టి, అది వాసు శోభనమే.

వాసుతో జానకి ఒక్కతే వచ్చింది వియ్యాలవారింటికి. రాత్రి శోభనం అనగా వుదయంబండి దిగారు

ఇంట్లో చుట్టాలెవ్వరూ లేరు; సుజాత ఒక్కతేవుంది. బండిదిగి జానకి లోపలికి వెళ్ళి తోటికోడల్ని చూసింది.

"బాగున్నావా?'' అంది.

నవ్వి వూరుకుంది సుజాత.

పగలంతా సుజాతని శల్య పరీక్షలు చేస్తోనేవుంది జానకి. సుజాత ఈ కాలపు పిల్లలా లేదు. ఎక్కువగా మాట్లాడదు. నవ్వదు. ముభావంగా — తనకేవీ పట్టనట్టు వుంటుంది. ఎందుకైనా దిగులా? అంటే ఆ పిల్ల దిగులు పెట్టుకునే కారణా లేవీ కన్పించలేదు జానకికి. దిగు లనుకోవటం పొరపాటే. అది ఆ పిల్ల తత్వం. మొగుడూ పెళ్ళాలు ఒక్కటైతేసరి, అన్ని దిగుళ్ళూ పోతాయి.

సుజాత కన్నా వాళ్ళక్క సావిత్రి హుషారుగా కన్పించింది జానకికి. సుజాత అంత రూపసి కాదుగానీ — అందమయిందే. ఇరవైమూడో నాలుగో వుంటుంది వయసు.

అప్పుడే ఆ పిల్ల అందచందా లన్నీ బూడిదలో పోసిన పన్నీ రయిపోయాయి. నాలుగేళ్ళనుంచీ సావిత్రి ముద్దుముచ్చట్లకి దూరమై పుట్టింటే వుంటోంది — మనిషి మంచిది. కలివిడిగా తిరిగే స్వభావం. కానీ తన శకునం మంచిదికాదని ప్రతి పనికీ దూరదూరంగా వుంటుంది. ఏ పనికీ తనకై తను కలగజేసుకోదు శుభసమయాలలో తనని చూసుకుని తనే భయపడి దాక్కుంటూ వుంటుంది. సావిత్రి చూపుల్లో దైన్యం అర్థం చేసుకోగలిగేవాళ్ళకి సావిత్రిమీద పుట్టెడు జాలి ముంచుకొస్తుంది. జానకి చీటికీమాటికీ సావిత్రిని పిలుస్తూ—పలకరిస్తూ ముచ్చట్లాడుతూ గడిపేసిందా పగలంతా.

దేపాలు వెలిగించారు.

రాత్రి అవుతోంది. శోభనంగది సర్దాలన్న ధ్యాసే ఎవ్వరికీ వున్నట్టులేదు ఇంట్లో. కాస్సేపు చూసి సావిత్రి నడిగింది జానకి.

''ఏమో! అమ్మకీ అత్తయ్యకీ ఏం తెలుస్తుంది? నా చెయ్యి పెట్టటం ఎందుకని వూరుకున్నాను. సుజా గది వుందిగా? అన్నీ మీరు సర్దండి.'' అంది సావిత్రి. జానకి వుత్సాహం తెచ్చుకుని సావిత్రిని వెంట బెట్టుకుని మామ్మూలు గదిని 'శోభనం గదే'మో' అనుకునేలా చేసింది.

తర్వాత సుజాతని ముస్తాబు చెయ్యటములో పడింది. సావిత్రి మల్లెపువ్వులు అందిస్తోంటే జానకి చిలిపిగా మాట్లాడుతూ జడ కుడుతూ కూర్చుంది — ''ఇదిగో అమ్మాయ్! చెల్లెలితో హాస్యం ఆడుతున్నాననుకోకు-ఇంత కష్టపడి పూలజడ కుట్టించుకునే దెందుకనుకున్నావూ? దీనితో ఒక్క దెబ్బ వేశావంటే రేపు ఆ వాత పెళ్ళికొడుకు చెంపమీద మా కందరికీ కనపడాలి.''

సావిత్రి ముసిముసినవ్వులు నవ్వింది. అంతలోనే దిగులుగా చూస్తూ కూర్చుంది. సుజాత కిక్కురుమనలేదు. జవాబు చెప్ప

నానోయ్-నువ్వు రోజూ ఈలేసినా
వినబడకుండా వెళ్ళిపోతుందే - అదిగో
ఆ చెవిటి పిల్ల-

లేదు. కనీసం నవ్వు దాచుకుంటోన్న ప్రయత్నమైనా కన్పించలేదు.

జడకట్టటం అయ్యాక జానకి శోభనం పెళ్ళికూతురి మొహాన్న అందంగా తిలకం దిద్దింది. కట్టుకోటానికి అత్తారింటి దగ్గర్నుంచి తెచ్చిన జరీపువ్వులచీర తీసి యిచ్చింది—''ఇది మీ ఆయనే స్వయంగా కొన్నాడు. నీకు నచ్చకపోతే గదిలో కెళ్ళగానే విప్పి అతని మొహాన్న పారెయ్.'' అంది.

ఫక్కుమంది సావిత్రి — తప్పు చేసిన దానిలా సిగ్గుపడిపోయింది. సుజా మాట్లాడలేదు. ఎవరివైపూ చూడలేదు. పైటకొంగు పరీక్షచేస్తూ కుర్చీలో కూర్చుంది.

పెద్దపిల్లకి లక్షణంగా వేడుకలన్నీ చేస్తే అచ్చిరాలేదుట. అందుకని పేరంటాళ్ళూ — బలదానాలూ — బ్రాహ్మలూ — మంత్రాలూ — ఏవీ పెట్టుకోలేదుట. జానక్కేం నచ్చలేదు. రుసరుసలాడుతూ వచ్చింది మరిది గదిలోకి: ''వీళ్ళంతా వుత్త జడ్డిమనుషుల్లా వున్నారు. ఓ సరదా లేదు పాడూ లేదు.''

వాసు నవ్వాడు—''పెత్తనం చేద్దామని వచ్చావు. నీ సరదా తీరినట్టులేదు.''

''నువ్వూ...నీ పెళ్ళాం బాగానేవున్నారు. నా కెందుకూ మధ్య?''

రాత్రి కెప్పుడో—ఇల్లు మాటుమణిగింది.

జానకి వాసుని శోభనం గదిముందుకు తీసికెళ్ళి—''వెళ్ళి పడుకో, సుజాత వస్తుందిలే. అప్సరసలా వుంది. చాలా మంచిపిల్ల. జాగ్రత్తగా వుండు,'' అంటూ పెద్దరికంతో నాలుగుమాటలూ చెప్పి వెళ్ళిపోయింది.

వాసు గుండెలు దడదడా కొట్టుకుంటున్నాయి. ఒళ్ళంతా చెమటపట్టింది. తలుపులు తీసుకుని గదిలో అడుగు పెట్టాడు. ఒక్క చూపులో నాలుగువైపులా చూశాడు. గది చాలా నచ్చింది. అగరవత్తుల పొగతో సువాసనలతో నిండివుంది. ఒక్కడూ గది మధ్య నించున్నాడు. కల ఇన్నాళ్ళకి నిజం అయింది.

సుజాతని పెళ్ళిలో చూశాడు. సంవత్సరము కావస్తోంది. క్షణానికో...ఘడియకో ...చూస్తాననుకుంటే ...బ్రహ్మానందంగా వుంది.

వాసు మనస్సు మూగపోయింది.

అలలు పోయి ప్రశాంతంగా తేరుకున్న సరస్సులా వుంది.

మబ్బులన్నీ చెదిరి చల్లని వెన్నెల కాసే ఆకాశంలా వుంది. సంవత్సరం క్రిందట వాసు నిరీక్షించిన శోభనంరాత్రికీ ఈ రాత్రికి యోజనాల వ్యత్యాసం వుంది. ఆనాటి వుద్వేగమూ— తొందరపాటూ యిప్పుడు లేవు. అది వుత్త కామం. ఇప్పుడు సుజా అంటే అణువణువునా అనురాగమే.

క్షణమో ... ఘడియో ... అనుకుంటూ గంటపైగా గడిపాడు.

లేచి ఫాన్ వేసి మళ్ళా కూర్చున్నాడు. కూర్చోబుద్ధిగాక నెమ్మదిగా పచార్లు సాగించాడు.— గోడదగ్గిర నుంచుని వరసగా ఫోటోలు చూశాడు —

ఒకఫోటోలో ఇద్దరమ్మాయిలు, కుడివైపున సుజాత — పదహారేళ్ళ వయస్సుంటుంది ఎడమవైపు...వాళ్ళ అక్క — వాసు ఎప్పుడూ చూడలేదు. సావిత్రి గురించి విన్నాడు. పాపం...దురదృష్టవంతరాలు.

ఇద్దరిలోనూ సుజాత అందంగా వుంది. ఇప్పుడైతే పువ్వుకు వాసనపుట్టినట్టు ఆకర్షణ కూడా.

వాసు మందహాసం చిందిస్తూ సుజా ఫొటో చూస్తూ నించున్నాడు. జానకి గంట నుంచీ చెప్తోంది సుజాతకి — ''వెళ్ళమ్మా! గదిలోకి వెళ్ళి పడుకో,'' అని.

''వెల్తాలెండి,'' అనటం తప్పితే కదలదు సుజాత.

ఇంట్లో అందరూ నిద్రపోతున్నారు. జానక్కూడా ఆవిలింత లొస్తోంటే — ''ఇక్కడే నిద్రపోయేలా వున్నావు. మీ ఆయన నన్ను తిడతాడు. నీ యిష్టం మరి?'' అంటూ నిద్రకి పడింది.

సుజాత చాలా సేపు ఒక్కతే కూర్చుంది. చేతులమధ్య చెంపలు కప్పుకుంది. దీర్ఘంగా నిట్టూర్చి లేచి నిలబడింది. నెమ్మదిగా అడుగులు లెక్కపెడుతూ శోభనంగది ముందుకు వెళ్ళి గుమ్మం దాటి తలుపులు లోపలికి వేసి వెనక్కి తిరిగింది.

గోడమీద ఫోటోలు చూస్తోన్న వాసు తృళ్ళిపడి తలతిప్పాడు. సుజాత తల దించేసుకుంది. వాసు అక్కడే నిలబడిపోయాడు.

సుజా—పూలజడ వేసుకుంది. జరీపువ్వుల చీర కట్టుకుంది. ఒంటినిండా నగలు పెట్టుకుంది. దేవకన్యలా ప్రత్యక్షమైంది.

వాసు బాహ్యస్మృతి కోల్పోయాడు.

కలలోలాగా నడిచాడు.

సుజాత అయస్కాంతంలా వాసుని నిల బడనివ్వకుండా బలంగా ఆకర్షిస్తూ వెర్రి వాణ్ణి చేసింది. తన్మయత్వంతో సుజాని గుండెకి గాఢంగా హత్తుకున్నాడు.

''సుజా!'' అప్రయత్నంగా అన్నాడు. ''ఎన్నాళ్ళ కెన్నాళ్ళకి!'' అంతకుమించి మాటలు రాలేదు. ఎంతో చెప్పాలనీ, అవి రామంగా మాట్లాడాలనీ తహతహ లాడు తోంది హృదయం - 'సుజా! ఈ రోజు కోసం ఎన్నాళ్ళుగానో నిరీక్షించాం కదూ? నిజం చెప్పనా?...ఇలాంటిరోజు రాదేమో నని భయపడ్డాను నేను. నవ్వుతా వేమో! భగవంతుడు నిర్దయుడుకాడు...సుజా! నీ కోసం...నే నెంత తపించానో తెలుసా?' అని చెప్పాలని వువ్విళ్ళూరింది మనసు.

వాసుకూడా అనుకున్నంతధైర్యంగాలేడు. అర్థంకాని సిగ్గూ-జంకూ అడ్డువస్తున్నాయి.

సుజాత తలదించుకుని ప్రతిమలా నిల బడివుంది. వాసు తన్మయంగా చూశాడు - చూసి చూసి అన్నాడు - ''సుజా! నువ్వు చాలా అందంగా వున్నావు.''

సుజాత తల ఎత్తలేదు.

''సుజా! నామీద కోపం వచ్చిందా?''

లేదన్నట్టు తలవూపింది.

''మరి ఎందు కిలా వున్నావు? ... ఒంట్లో బాగాలేదా?''

కాదన్నట్టు చూసింది.

వాసు సుజా పూలజడ చేతిల్లోకి తీసు కుని చూశాడు -

''మాట్లాడకూడదా? నోట్లో ముత్యాలు పెట్టుకు వచ్చావా?''

సుజాత నవ్వలేదు. నిశ్శబ్దంగా నిట్టూ ర్చింది.

అప్పటికి సుజాత ఒక్కమాటకూడా మాట్లాలేదు. వాసు రెండు అరచేతులూ సుజా చెక్కిళ్లకు చేర్చి - పద్మంలా వున్న ముఖాన్ని దోసిట్లో పట్టుకుని సుజా కళ్ళ లోకి చూడబోయాడు. తృళ్ళిపడ్డాడు - సుజా కనుకొలుకుల్లో ముత్యాలంత కన్నీటి బిందువులు - నిలవలేక జారి వాసు చేతుల మీద పడ్డాయి.

వాసు కంగారుగా చేతులమీది కన్నీటినీ - సుజా మొహాన్నీ అయోమయంగా చూశాడు- ''ఏమిటిది? సుజా? ఇలా చేస్తున్నా వేమిటి? నే నేమన్నా ననీ?''

సుజా కన్నీటితో తడిసిన కంటిరెప్పల్ని అల్లలార్చుతూ దీనంగా అంది - ''నా కెందుకో...భయంగా...వుంది.''

''భయంగా వుందా?''... ఎందుకూ? నన్ను చూసేనా?''

''ఊహూ! కాదు, అసలు...''

''ఏమిటి? చెప్పు సుజా! చెప్పకపోతే నా కెలా తెలుస్తుంది? నేను పరాయివాడినా? మనిద్దరిమధ్యా ... భయాలూ ... సంకో చాలూ... ఏవీ వుండకూడదు.''

''అదికాదు.'' తల దించేసుకుంది సుజాత- ఒక్కక్షణం ఆగి తలెత్తి వాసు మొహంలోకి చూసింది - నా గురించి మీ రేమిటేమిటో వూహించుకుంటున్నారు ... ఎలా చెప్పను? ... అసలు ... ఇదంతా నా కిష్టంలేదు.''

''ఇంష్టం లేదా?...ఏది?...ఏదంతా?'' తెల్లబోతూ అడిగాడు వాసు.

''ఇదే...ఈ శోభనం ... యివీ ... ఛీ! నా కిష్టంలేదు.'' సుజా కంఠం పూడిపోయింది.

అసలు వాసు కేమీ అర్థంకాలేదు. వెర్రి చూపులు చూశాడు.

సుజాత చెంపలమీద కన్నీళ్ళు ధారలు కడుతున్నాయి - పులిపంజాలో చిక్కుకున్న లేడికూనలాగ గజగజలాడుతూ అంది - ''నన్ను చంపెయ్యండి. అడ్డురాను...కానీ... నన్నిం కేమీ చెయ్యవద్దు.''

ప్రాన్పడిపోయాడు వాసు. కన్నార్ప కుండా చూస్తూ అచేతనంగా నించున్నాడు.

ఇద్దరిమధ్యా పావుగంటకాలం నిశ్శబ్దంగా గడిచింది.

వాసు అప్రయత్నంగా సుజాత భుజం మీద చెయ్యి వేశాడు. బిరికిగా చూసింది సుజాత.

మృదువుగా అన్నాడు వాసు-''నీ కెందు కిష్టంలేదు?''

''ఏమో!...నా కిష్టంలేదు.''

''అసలు ..నే నంటే నీకిష్టంలేదా?... ఎవరైనా నా పెళ్ళి చేసుకుందా మను కున్నావా?...''

''ఊహూ! కాదు. మీరంటే నా కెంతో యిష్టం.'' కళ్ళ మెరపుతో చూసింది.

''నిజం చెప్పు సుజా! ఇతవరకూవచ్చిన తర్వాత దాపరికం ఎందుకు? నే నంటే నీ కిష్టం లేకపోతే నిన్ను ముట్టుకోను. మిగిలిన దంతా తర్వాత ఆలోచిద్దాం.''

''కాదు. నిజంగా...మీరంటే...నా కెంతో యిష్టం.'' విశ్వాసంగా చూస్తూ అంది.

''మరి...నేనంటే యిష్టమే. నా కోరిక లంటే యిష్టంలేదు. ఇదంతా అయోమయంగా వుంది. నా కేమీ అర్థంకావడంలేదు సుజా!... పోనీ ... ఇంకా కొన్నాళ్ళు పోయాక ... నేను వస్తే బావుండేదా?''

సుజాత మాట్లాడలేదు. భయంగా చూసింది.

వాసు నిశితంగా చూస్తూ అన్నాడు - ''అసలు నువ్వు పెళ్ళెందుకు చేసుకున్నావు?''

''... ... ...''

''మాట్లాడవేం? నువ్వేం చిన్నపిల్లవా? నీ కేం తెలీదా?''

దోషిలా అంది, ''తెలుసు. పెళ్ళి చేసుకో నన్నాను. మావాళ్ళెవ్వరూ వినలేదు. సంబంధం చూసి లగ్నం పెట్టేశారు. నేను చచ్చిపోదా మనుకున్నాను. ఏం చెయ్యాలో తెలియలేదు. నాకు యిష్టంలేకుండానే పెళ్ళి అయిపోయింది. నిజంగా నేను తప్పే చేశాను. ఇంత ధైర్యం అప్పుడే వుంటే పెళ్ళి చేసుకునేదాన్ని కాదు.''

పుక్కిటిపురాణం విన్నట్టు విన్నాడు వాసు-''మగవాళ్ళంటే నీకు కోపమా?''

'అదేం ప్రశ్న?' అన్నట్టు చూసింది సుజాత-''మగవాళ్ళంటే ఎందుకు కోపం?'' ఎదురుప్రశ్న వేసింది.

సుజాత ఏమిటో అర్థంకాలేదు వాసుకి-

'నువ్వేమైనా కథలవీ చదువుతూ వుంటావా?"

"చదవను. చిన్నప్పుడు చదివేదాన్ని. మా అమ్మ తిట్టేది. ఇప్పుడు నా కేకథలు

చదివినా నచ్చవు, ఏ సినిమాలు చూసినా బావుండవు."

వాసు కొంత సేపుమాట్లాడలేదు-దీర్ఘంగా ఆలోచనలో మునిగిపోయాడు - "మన పెళ్ళయిన మర్నాడు నువ్వు గదిలోకి రాకూడదన్నారు. అది నిజమేనా?''

సుజాత మాట్లాడలేదు.

వాసు కోపంతోవుడికిపోయాడు-"ఎందుకింత దారుణంగా మోసం చేశావు నన్ను? ఈ మాట ఆనాడే చెప్పవచ్చుగా? ఈ భాగ్యానికేనా ఇన్ని నెలలు ఎదురుచూసింది నేను? సంవత్సరమునుంచీ నన్నెందుకిలా మ పెట్టావు?"

సుజాత భయంగానే ప్రాధేయపడు

"అప్పుడు మీ గురించి నాకేమీ తెలీదు. గదిలోకి రావటానికి భయపడ్డాను," అంది.

"ఇప్పుడు ?"

"మీరు మంచివారని ... నన్ను అర్థం చేసుకుంటారని..."

"ఛీ! ఇలాంటి మంచితనం మగవాడి కెందుకు ? నిన్ను నేనేకాదు, ఎవ్వడూ అర్థం చేసుకోలేడు. పుట్టెడు సంతోషంతో పెళ్ళి చేసుకున్నాను. భార్యతో తనివితీరా సుఖ పడాలని వచ్చాను. అద్భుతంగా స్వాగతం యిచ్చావు. మంచివాడినని బిరుదు అప్ప చెప్పావు. నిన్ను నేనే అర్థంచేసుకోవాలి గానీ – నన్ను నువ్వు అర్థంచేసుకోకు. నా బాధ నువ్వు పంచుకోకు..."

సుజాత ధైర్యంగా అంది– "నేను మీకు తగను– నాకు తెలుసు. పెళ్ళికి ముందు నేనింత ధైర్యంగా ఆలోచించుకోలేదు. లేక పోతే నా తెలివితక్కువతో మీ జీవితాన్ని పాడుచెయ్యను. ఇప్పుడు మాత్రం ఏం మించిపోయింది ? మీరు మళ్ళీ పెళ్ళి చేసుకోండి. ఈమాటే మీకు చెప్పాలనుకుంటు న్నాను."

వాసుకి భరించలేనంత కోపం వచ్చింది– "పెళ్ళి...! పెళ్ళంటే...... నీకు బొమ్మ లాటలా వుంది. మనుషులంటే పురుగులను కుంటున్నావు."

ఇద్దరిమధ్యా దారుణమైన నిశ్శబ్దం!

వాసు–తనకి సడన్‌గా పిచ్చి ఎత్తకుండా వుండటానికి మనస్సుని మాలిమి చేసుకోవాలని విశ్వప్రయత్నం చేస్తున్నాడు. సుజాతని పీక పిసికి చంపేసి – తన తల గోడకి కొట్టుకుని చచ్చిపోదా మనిపించింది.

కళ్ళు గట్టిగా మూసుకుని మంచంమీద వాలిపోయాడు.

* * *

భళ్ళున తెల్లవారింది.

జానకి హాస్యాలతో వాసు లోకంలో పడ్డాడు.

"మరిది మొహంలో ఇన్నాళ్ళకి కళ చూశాను," అంది జానకి.

వాసు నవ్వాలని ప్రయత్నించాడు.

"ముంగిలా మాతో ఒక్కమాట మాట్లాడిందికాదు. మాటలన్నీ మూటకట్టుకొచ్చి నీకు అందించింది కాబోలు," అంది మళ్ళా.

"ఆఁ మరే. తెల్లవార్లూ చెవుల్లో హోరెత్తిచచ్చాను," అన్నాడు వాసు నవ్వుతూ.

తను మళ్ళా నవ్వగలుగుతా ననుకోలేదు వాసు. నవ్వుతూ వదిన హాస్యానికి జవాబులు చెప్తోంటే మనస్సు చాలా ప్రశాంతంగా వుంది.

ఒక్కడూ ఆలోచిస్తూ పడుకున్నాడు. పెళ్ళయిన స్నేహితులందరూ గుర్తు వచ్చారు. 'మీ కిలా అయిందా!' అని ఒక్కొక్కళ్ళనీ అడగాలనిపించింది–సుజా ఎందుకో–అసహ్యించుకుంటోంది. ఇలాంటి ఆడవాళ్ళగురించి తను కొన్నిసార్లు విన్నాడు. చిన్నప్పుడు ఆడవాళ్ళదగ్గిర కూర్చుంటే, ఏవేవో కబుర్లతోపాటు యిలాంటి విశేషాలుకూడా చెప్పుకుని నవ్వుకునేవారు– "కామాక్షి చూశావా, వదినా! గదిలోకి వెళ్ళమంటే ఒకటే ఏడుపట. నాలుగు కేకలేసి తీరా పంపిస్తే మొగుడి జుట్టంతా పీకి, నానా గందరగోళం చేసిందట... కంచి పట్టుచీర ముక్కలుముక్కలు చేసేసిందట. మొగుడి కోపం వచ్చి చావబాదాడుట. ఏం పోయేకాలం ? దొబ్బుడాయా ? ఈడొచ్చిన పిల్ల; సవర్తాడి నాలుగేళ్ళు అయింది; ఆ మాత్రం జ్ఞానంలేదూ ? ఏవోఁ నమ్మా! మన కాలంలో ఎరుగుదువా ? పదకొండో ఏట పెద్దదాన్నయ్యాను నేను. పన్నెండో ఏట మా పెద్దవాడు కడుపున పడనేపడ్డాడు,"– అలాంటి కబుర్లు బాగానే గుర్తున్నాయి వాసుకి. కామాక్షి మొగుడి జుట్టు పీకడం ఎందుకో–మొగుడు కామాక్షిని కొట్టడం ఎందుకో...వాసు బాగా పెద్దవాడయ్యి రకరకాల పుస్తకాలు చదువుతోంటే తెలిసింది – కొంతమంది ఆడవాళ్ళలో ఇలాంటి మనస్తత్వం వుంటుందిట. భార్యాభర్తల సంబంధం గురించి...వాళ్ళు చాలా సిగ్గుచేటుగా జుగుప్సాకరంగా వూహించుకుంటారు. పెద్దవాళ్ళ ప్రవర్తనా – ఇంటి పరిస్థితులూ దానికి బాగా దోహదం చేస్తాయి. చిన్నప్పుడే వాళ్ళ మనస్సులమీద బలమైన ముద్రలు పడతాయి. అవి చెరగాలన్నా, చెరపాలన్నా యుగాలు చాలవేమో!

సుజాత గురించి ఎవరయినా మంచి డాక్టర్‌తో కన్సల్ట్ చేస్తే – అనుకున్నాడోసారి. కానీ... వెంటనే ఆ అభిప్రాయం మార్చుకున్నాడు. సుజాత తత్వం కొంత వరకైనా తను వూహించగలడు. ముందు సుజాత భయం, అసహ్యం పోగొట్టాలి. సుజాతకి తనమీద వుత్త అభిమానం ఎంత వున్నా సరిపోదు. కాంక్ష పుట్టాలి–శరీరాన్ని వెర్రెత్తించే కోరిక పుట్టాలి. అంతవరకూ సుజాతని తను బెదరకొట్టకూడదు–తప్పదు. తను భరించక చేసేదేమీ లేదు – అవిరామంగా రోదిస్తోన్న వాసు హృదయం తాత్కాలికంగా శాంతించింది.

* * *

రెండోరోజు రాత్రి తొంతరగా గదిలోకి వచ్చింది సుజాత.

వాసు నవ్వుతూ మామూలుగా వుండాలని ప్రయత్నించాడు.

సుజాత లేత పసుపురంగు జరీచీర కట్టుకొంది. ఆ రంగు లైటువెలుగులో అందమైన తెలుపులా కన్పిస్తోంది. మొగ్గ విడీ విడని గులాబీపువ్వు పెట్టుకుంది తలలో. క్రితం రాత్రికన్నా ఎంతో అందంగా అద్భుతంగా కన్పించింది. వాసు దృష్టి మరల్చుకుని తనని తను హెచ్చరించుకొన్నాడు. ఆల్మైరా దగ్గిరికి నడిచి పుస్తకాలు వెదుకుతూ నుంచున్నాడు. ఏదో పుస్తకం తీసుకుని వెనక్కి తిరుగుతూ – "అదేమిటి ? అలా నిలబడిపోయా వెందుకూ ? కూర్చో! ఇలారా!" అన్నాడు మంచంమీద కూర్చుంటూ.

సుజాత దగ్గిరికి వచ్చింది. దూరంగా మంచం వారన కూర్చుంది.

వాసు కొంచెం నవ్వి– "ఇంకా నేనంటే భయంగా వుందా?" అన్నాడు.

సుజాత సిగ్గుపడ్డట్టు వూరుకుంది.

"రాత్రి విషయం ఎవరికైనా చెప్పావా!"

"అడిగారుగానీ చెప్పలేదు."

"ఎవ రడిగారు?"

"మా అక్క అడిగింది."

"ఏమనీ?"

"ముందు ఎవరు మాట్లాడారే? అంది– నే నేం చెప్పలేదు."

"ఏం?"

"నా కిష్టంలేదు. మన విషయం పై వాళ్ళ కెందుకు?"

వాసు నవ్వాడు – "పైవాళ్ళెవరు? మీ అక్కగా?"

"అయితే మాత్రం?"

"మరి నువ్విలా చేస్తున్నావని మీ అక్కకి తెలీదా?"

సుజాత మాట్లాడలేదు.

వాసు కాస్సేపు పుస్తకం తిరిగేశాడు– "నిద్రొస్తోందా?" అన్నాడు తలెత్తి.

"ఊహూఁ? లేదు."

"ఫర్వాలేదు, పడుకో. నేను కాస్సేపు చదువుకుంటాను."

సుజాత కూర్చునేవుంది. వాసుకి చదవటం దుర్భరంగావుంది. పుస్తకం మూసేసి లేచి నించున్నాడు – "విసుగ్గా వుంది సుజా! ఏమీ తోచటంలేదు."

"నిద్రపోతారా?"

"నిద్రకీ నాకూ ఆమడదూరం." వాసు కొంచెం నవ్వుతూ చూశాడు – "ఎదరగా నిన్ను చూస్తూ నిద్రపోవటం ఎలాగ?" సుజా మొహం కొంచెం ముడుచుకున్నట్టు అయింది.

వాసు గ్రహించనట్టు అన్నాడు – "పోనీ ఏదైనా పిక్చర్‌కి వెళ్దామా ?''

"ఇప్పుడా ?''

"ఫర్వాలేదు. టైం వుంది. కొంచెం కాలక్షేపంగా వుంటుంది.''

"మా అమ్మావాళ్ళు ఏమైనా అంటారేమో !''

"నేను తీసుకెళ్తోంటే ఏమంటారు ?''

"సరే ! పదండి.''

వాసు బట్టలు వేసుకుంటోంటే జానకి విస్తుపోయింది – "ఇదేం చోద్యమమ్మా ? శోభనం పెళ్ళికొడుకూ – పెళ్ళికూతురూ సినిమాకి వెళ్ళటం ఏమిటి ?'' అంది.

వాసు నవ్వాడు. వాళ్ళిద్దరూ వెళ్తోంటే జానకిలా విస్తుపోలేదు సావిత్రి. దూరంగా వెళ్ళిపోయేవరకూ చూస్తూ నించుంది.

* * *

మూడోరోజు బీచీకి వెళ్ళారు ఇద్దరూ. సుజాత వుత్సాహంగా వుంది. మనస్ఫూర్తిగా మాట్లాడుతోన్నట్టు కన్పించింది.

"బి. ఏ. అయ్యాక ఏంచేద్దామనుకుంటున్నావు ?'' అన్నాడు వాసు.

"నేనేమీ అనుకోవటంలేదు. మీరు చెప్పండి.''

"నే చెప్పేది నీకు నచ్చకపోతే ... ?''

"ఎందుకు నచ్చదు ? నచ్చుతుంది.''

"ఏంచెప్పినా నచ్చుతుందా ?''

సుజాత వుత్సాహం భంగపడింది. మొహం ముడుచుకుంటూ అంది – "నాకు ఒకేఒక్క విషయం యిష్టంలేదని మీకు చెప్పాను. అది తప్పితే ఏం చెప్పినా వింటాను.''

"ఆ ఒక్క విషయమే నాకు ఎంతో ముఖ్యమైందని నీకు తెలీదా ? ఇష్టం వుండటానికీ లేకపోవటానికీ కారణం వుండాలి. అర్థం వుండాలి. ఇంతవరకూ నేను నిన్ను గొఖ్ఖించి అడగలేదు. జీవితమంతా మన యిద్దరికీ వుండాల్సిన బంధాన్ని నువ్వు యిష్టంలేదంటే నే నేమైపోవాలో ఆలోచించావా ?''

సుజాత చాలాసేపు మాట్లాడలేదు. చివరికి అంది – భరించరాని విషయాన్ని భరిస్తోన్నట్టు – బాధనంతా కంఠంలో పోగుచేసుకుని – విషాదంగా అంది – "ఇంతవరకూ నేనెంతో పవిత్రంగా వున్నాను. కానీ.. ''

"సుజా ! నువ్వు చాలా తప్పు డభిప్రాయాలు పెట్టుకున్నావు. నిన్ను చూస్తే నిజంగా నాకు జాలేస్తోంది. అసలు పవిత్రం అంటే అర్థం తెలుసా నీకు ? ఎవరిధర్మం వాళ్ళు నిర్వర్తించటమే పవిత్రత. పుట్టిన వాళ్ళం పుట్టినట్టు వుండిపోవటానికే పుట్టామా మనం ? అలా అయితే ఈ యౌవనం ఎందుకు ? ఈ కోరిక లెందుకు ? ఈ ఆకర్షణ లెందుకు ? ఇదంతా వ్యర్థమేనా ? ఎప్పుడూ ఆలోచించలేదా నువ్వు ?''

సుజాత మౌనంగా కూర్చుంది.

వాసు అనునయంగా అన్నాడు – "ఇవ్వాళ ఈ సంబంధం నీకూ నాకూ కొత్తా ? భూమి ఎప్పుడు పుట్టిందో మనకి తెలీదు. కొన్నివందల కోట్ల సంవత్సరాలైందని అంటున్నారు. అప్పట్నుంచీకూడా కోటానుకోట్ల జీవరాసులమధ్య అవిరామంగా సాగుతోం దీ సంబంధం. ప్రకృతి అంతా నిండివుంది ఈనిజం. దీన్ని అర్థంచేసుకోవాలని నువ్వెందుకు ప్రయత్నించవు ?''

సుజాత నిర్వికారంగా అంది – "ఎంత ప్రయత్నించినా నాకా అర్థం నచ్చటం లేదు. సంసారం త్యజించి యోగులైనవాళ్ళంతా ఎందు కయ్యారు ? తుచ్ఛమైన శారీరక సుఖాల్ని మించింది ఏవో వుందని ఎందుకు చెప్తున్నారు ? తపస్సు చేసుకుంటూ – బ్రతికేవాళ్ళకి – ఈ సంసారం – ఈ సృష్టి- ఈ ప్రకృతిధర్మాలూ... ఇవన్నీ తెలియలేదా ?''

వాసు విస్తుపోయాడు. సుజాతని చూస్తోంటే భయం వేసింది. ఈ పిల్ల కొన్నాళ్ళకి సర్వం త్యజించి సన్యాసి అయిపోదుగదా అనిపించింది. కొంచెంసేపు తనుకూడా నిశ్శబ్దంగా కూర్చున్నాడు –

"తపస్సు చేసేవాళ్ళంతా ఎందుకు చేస్తారనుకుంటున్నావు ?''

విస్మయంగా చూసింది సుజాత – "ఎందుకేమిటి ? భగవంతుణ్ణి చూడాలని...''

"భగవంతుణ్ణి చూడటం ఎందుకు ?''

"...............''

"చెప్పు సుజా ! మనిషి కర్తవ్యం భగవంతుణ్ణి చూడటం ఒక్కటేనా ? అందుకా మనం ... కాళ్ళూ – చేతులూ – కళ్ళూ – నోరూ – యవ్వనం – వాంఛలూ... ఇవన్నీ పెట్టుకు పుట్టింది ? భగవంతుణ్ణి చూడాలంటే మార్గం ముక్కు మూసుకుని తపస్సు చెయ్యటం ఒక్కటేనా ? అసలు భగవంతుడంటూ మూర్తీభవించి ఎక్కడైనా వుంటే – 'మీరంతా సర్వం త్యజించి నన్ను చూడటానికి రండి,' అని ఎప్పుడూ అనడు. అనేవాడైతే మనుషుల్ని యిలా సృష్టించడు. మనిషికి భగవంతుణ్ణి చూడాల్సిన అవసరం లేదు. భగవంతుణ్ణి కలలోకూడా తల్చుకోవాల్సిన అవసరంలేదు. మనిషి పుట్టింది అందుకుకాదు."

అమితంగా ఆశ్చర్యపడింది సుజాత – "మరి తపస్సు చేసేవాళ్ళంతా ఎందుకు చేస్తున్నారు ?''

"నాపూహ చెప్పమంటావా ? తపస్సులో సుఖం వుంది. అరాధనలో సుఖం వుంది. పూజల్లో ప్రార్థనల్లో తృప్తి వుంది. ఇది మానసికానందం. రుచిగల పదార్థం తింటే జిహ్వ ఆనందిస్తుంది. సువాసనలు పీల్చితే ముక్కుకి సుఖంగా వుటుంది. మధురమైన శబ్దాలు వింటే చెవికి ఇంపుగా వుంటుంది. శరీరంలో వున్న అవయవాలు పొందే ఆనందంకన్నా – తపస్సు చేసి మనస్సు పొందే ఆనందం గొప్పదై వుంటుంది. అందుకే దాన్ని బ్రహ్మానందం అన్నారు. అదికూడా మనిషి స్వార్థంకోసం నేర్చుకున్నదే. శరీరసుఖాలు త్యజిస్తున్నారు. మనస్సుకి కావలసిన సుఖాలు వెదుక్కుంటున్నారు. ప్రార్థనలు చేస్తారు. భజన పాటలు పాడతారు. సమాధిలో కూర్చుం

టారు. అదంతా భగవంతుడికోసం అంటున్నారు; ఎంత భ్రమ! మనిషిధర్మం భగవంతుణ్ణి వెదకటమే అనుకోవటం యింకా భ్రమ."

వాసుమాటలు సుజాత కేమీ నచ్చలేదు. నమ్మబుద్ధి వేయలేదు.

"నేనంటే ఎంతో ప్రేమ అన్నారే! నా శరీరంమాత్రమే మీకు కావాలా?"

"శరీరం లేకుండా నువ్వెక్కడ వున్నావు ప్రేమించటానికి?"

"నా మనస్సు మీకు అక్కర్లేదా?"

"మనస్సు శరీరంలో లేదా? ఎక్కడ వుందో చెప్పు. పోనీ నీ శరీరంకేసి కన్నెత్తి చూడకుండా నీమనస్సునే ఆరాధిస్తాను."

సుజాత కొంచెం నవ్వింది — "మీతో నేను తర్కించలేను."

వాసుకి విజయగర్వం కలిగింది — "అసలిది తర్కించాల్సిన విషయంకాదు సుజా! గాలి పీల్చటం ఎంత సహజమో — స్త్రీ పురుషుల సంబంధం అంత సహజం. అది నువ్వు అర్థంచేసుకుంటే చాలు."

అంత మంచివ్యక్తిని తను పెళ్ళి చేసుకున్నందుకు సుజాతకి మొట్టమొదటిసారిగా చాలా సంతోషం కలిగింది.

* * *

కానీ... సుజాత మనస్సు మారలేదు.

అంత తొందరగా మారుతుందని కూడా వాసు అనుకోలేదు. సుజాతవాళ్ళింట్లో మూడు రాత్రులూ అయ్యాయి.

తర్వాతకూడా వాసూవాళ్ళింట్లో మరో మూడురాత్రు లయ్యాయి. సుజాతని తీసుకెళ్ళటానికి వాళ్ళ మేనమామ వచ్చాడు.

తనకి శలవు లేదని వాసు రానన్నాడు. సుజాతని తీసుకుపోయాడు. సుజాత కాపరానికి రావటమా, ఎమ్.ఏ.లో చేరటమా? అన్నది భార్యాభర్తలు తేల్చుకోలేదు.

వాసుతల్లిమాత్రం తొందరగా కోడల్ని కాపరానికి తీసుకొచ్చెయ్యాలని తెగ ఆరాటపడుతోంది.

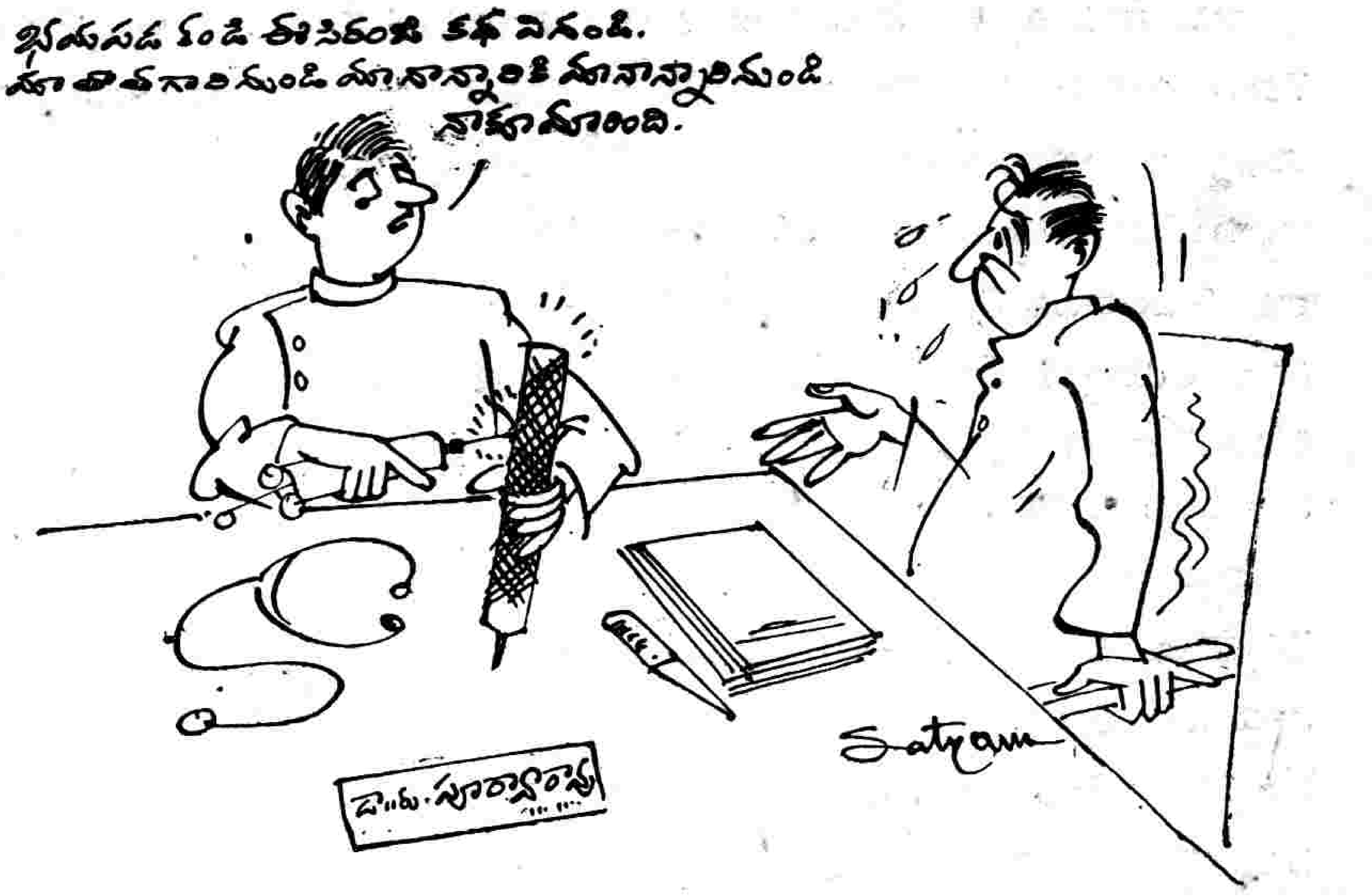

ఒక్క నెలలోజులు జరగనిచ్చి — కొడుకు దగ్గిర పాట మొదలుపెట్టింది — "పెళ్ళయి సంవత్సరం దాటింది. ఇదేం చోద్యంరా? ఇలా పెళ్ళయినవాళ్ళు అలా చెట్టాపట్టా లేసుకు తిరుగుతున్నారు. అమ్మాయిని తీసుకు రావాలంటే వద్దంటావేమిటి? కోడలొచ్చి అత్తగారి కేమీ చాకిరీ చెయ్యక్కర్లేదులే. మీరిద్దరూ సుఖంగా వుండండి. అదే పదివేలు," అంటూ సాధించటం మొదలుపెట్టింది.

ఆవిడమాటలు వినగా వినగా వాసుకో సందేహం వచ్చింది. తమ ఇద్దరిమధ్యా వున్న రహస్యం వదిన పసికట్టేసిందేమో! అమ్మకి చెప్పేసిందేమో! అందుకే అమ్మ కోడల్ని తీసుకురావాలని అంత పట్టుబడుతోందేమో! — తనగురించి యింట్లో వాళ్ళంతా జాలిపడుతున్నారంటే భరించలేకపోయాడు వాసు. ఆరాత్రికే అత్తవారి వూరు ప్రయాణం పెట్టుకున్నాడు.

* * *

సుజాత ఎమ్. ఏ. లో చేరింది. వాసు కూడా ఒప్పుకున్నాడు. సంసారమూ లేక, చదువూ లేక — సోమరిగా వుంటానంటే వాసుకి నచ్చలేదు. సుజాతని కాపరానికి తీసికెళ్ళక పోవటానికి చక్కటి కారణంకూడా కనిపిస్తుంది లోకానికి.

వాసు నాలుగైదుసార్లు వెళ్ళాడు అత్తవారింటికి. ఎప్పుడు వెళ్ళినా సుజాతా వాసూ సినిమాలకి వెళ్తారు. గంటలతరబడీ బీచ్‌లో కూర్చుంటారు. ఎక్కడికి వెళ్ళాలన్నా వెళ్ళివస్తారు. వాసు సుజాతభర్తలా కాకుండా ఒక పరిచయస్తుడిలా వుండి వెళ్ళిపోతాడు. వాసు వున్నన్ని రోజులూ అతని సదుపాయాలన్నీ పరోక్షంగా సావిత్రి చేయిస్తూంది. ఎప్పుడూ అతని కేదీ లోటు జరగకుండా ఏర్పాటు చేస్తుంది. వాసు పిలిస్తే పలికేలా ఒక పనిమనిషి సిద్ధంగా వుంటాడు. రకరకాల ఫలహారాలూ — భోజనాలూ — గౌరవాలూ — పెద్ద హోదాలో జరుగుతాయి వాసుకి.

వాసు సావిత్రిని అనుకోకుండా ఓసారి చాలా దగ్గిరిగా చూశాడు. వాసు డాబామీదికి వెళ్ళాలని పై మెట్టుమీదికి వెళ్ళాడు. సావిత్రి దిగబోతూ ఆగిపోయింది. ఇద్దరూ చాలా దగ్గిరిగా అయ్యారు. ఇద్దరూ కంగారుపడ్డారు. వాసు తప్పుకున్నాడు. సావిత్రి వెళ్ళిపోయింది. వాసు అలాగే మెట్లు దిగి వెళ్ళిపోతోన్న సావిత్రిని చూస్తూ నించున్నాడు — తలస్నానం చేసి గాలికోసం కాస్సేపు పైకివచ్చింది సావిత్రి. లేతనీలం చీర కట్టుకుంది. సావిత్రి లేతరంగు చీరలు కట్టుకుంటుంది. బంగారపు గాజులు వేసుకుంటుంది. జడ వేసి ముడి చుట్టుకుంటుంది. మెడలో సన్నటిగొలుసువుంటుంది. బొట్టూ, పువ్వులూ పెట్టుకోదు. తెలియనివాళ్ళు, సావిత్రిని చూస్తే పెళ్ళికాని దనుకుంటారు. మనిషి నాజూగ్గా నవనవలాడుతూ వుంటుంది. వినయంగా హుందాగా వుంటుంది.

వాసు సావిత్రి శరీరసోయగాలు చూడలేదు. సావిత్రి కళ్ళలోకి చూశాడు అప్రయత్నంగా. విస్మయంతో తన్మయంతో మ్రాన్పడిపోయాడు. నునుసిగ్గుతో_పూజాభావంతో_ఆరాధనతో_అనురాగంతో_వుక్కిరిబిక్కిరయ్యాయి సావిత్రి చూపులు. తను కోరుకునేలాంటి స్త్రీత్వం పరిపూర్ణంగా మూర్తీభవించి కనిపించింది.

వాసు అచేతనంగా వున్న స్థితిలో సావిత్రి వెళ్ళిపోయింది. తర్వాతకూడా రెండుమూడుసార్లు సావిత్రిని చూశాడు వాసు. సావిత్రి చేష్టల్లోనూ_సావిత్రి కదలికల్లోనూ_సావిత్రి నడకలోనూ ఔన్నత్యం _ సౌందర్యం చూశాడు.

'స్త్రీ ఇలా వుండాలి, ఇలా వుండాలి,' అనుకున్నాడు. వాసు వూహల్లోంచి సుజాత మాయమై చాలాకాలం అయింది. అయినా వాసు సుజాతదగ్గరికి వచ్చివెళ్తోనే వున్నాడు.

వాసు వూహలు అప్రయత్నంగా సావిత్రిని ముట్టడించటం ప్రారంభమైంది. వాసు చాలా నొచ్చుకున్నాడు, చాలా భయపడ్డాడు. తనని తను తిట్టుకున్నాడు. హెచ్చరించుకున్నాడు_ఓడిపోయాడు.

తను చాలా తప్పుచేశాడు. శోభనం జరిగిన మర్నాడే విషయం సిగ్గువిడిచి వదినకు చెప్పెయ్యాల్సింది. 'సుజాత ఇలా అంది. కావాలంటే నన్ను మళ్ళీ పెళ్ళిచేసుకోమంది. పెద్దవాళ్ళంతా ఏం ఆలోచిస్తారో ఆలోచించండి.' అని వ్యవహారం పదిమందిలో పడెయ్యాల్సింది. ఈ సరికి తనకి మళ్ళీ పెళ్ళికూడా అయ్యేది. తనకీ రంపపుకోత తప్పేది. కానీ ... సంవత్సరంనుంచీ ఎదురుచూసి...ఎదురుచూసి...అంత నిరభిమానంగా మనసు విరచుకోలేకపోయాడు. శాశ్వితబంధం అని నమ్మి కట్టిన మాంగల్యానికి విలువలేకుండా చేసుకోలేకపోయాడు. కష్టమో నిష్ఠూరమో భరించాలనుకున్నాడు. తన తప్పేముంది ?

* * *

వాసుకి తనమీద తనకి నమ్మకం పోయింది. సుజాతకోసం నిరీక్షించటంలో మాధుర్యం పోయింది. అతిప్రయత్నంమీద తనని తను మభ్యపెట్టుకుంటూ వస్తున్నాడు. సుజా మారుతుంది. తప్పకుండా మారిపోతుంది. తప్పకుండా మారిపోతుంది. ఆ తర్వాత తన జీవితం చాలా సుఖంగా, శాంతిగా, హాయిగా సాగుతుంది, అన్న నమ్మకాన్ని కొనవూపిరితో బ్రతికించుకుంటూ రోజులు దొర్లిస్తున్నాడు.

వాసు అత్తవారింటికి వచ్చి రెండురోజులైంది. వాసు మనసు వాసు చేష్టల్ని పరిహసించటం మొదలుపెట్టింది_''నువ్వు సుజాతకోసం రాలేదు. సావిత్రికోసం వచ్చావు.'' అంది.

''కాదు, కాదు. నాకు యిద్దరూ ఒక్కటే. సుజాత మాత్రం నాకేం ఒరగబెట్టింది ?'' అన్నాడు నిర్లక్ష్యంగా.

''అయితే నువ్వు సావిత్రి కేం ఒరగబెడతావు ?'' అంది వెటకారంగా.

వాసు జవాబు చెప్పుకోలేకపోయాడు.

ఆ రోజు పొద్దుట్నుంచీ ఆకాశం మబ్బుపట్టేవుంది. పగలంతా వాసూ సుజాతా కాస్సేపు పేకతోటీ _ కాస్సేపు కేరమ్స్‌తోటీ గడిపారు.

దీపాలు పెట్టే వేళనుంచీ సన్న సన్న చినుకులతో ప్రారంభమైంది వర్షం. చూస్తోండగా హోరుమంటూ కురవసాగింది. వాసు కిటికీదగ్గర వర్షం చూస్తూ నించున్నాడు. వర్షం ఏకధారగా అవిరామంగా కురుస్తోంది.

వాసు మొహం చేతులు చొక్కా అన్నీ తడిశాయి వర్షపుజల్లుల్తో.

"అదేమిటి ? అలా తడుస్తూ నించున్నారు," అందిసుజాత లోపలికొస్తూ."వర్షం గదిలో కొస్తోంది. కిటికీ వేసెయ్యండి. మీరు బట్టలు మార్చుకోండి," అంది పక్కన నించుంటూ.

"ఆఁ, ఫర్వాలేదు. గదిలో నీళ్ళు తుడిచేస్తే పోతాయి. వాన కురవటం చూస్తోంటే ఎంత బావుందో చూడు." అక్కణ్ణుంచి కదల్లేదు వాసు.

వాసుకి అందంగా కనిపించని దృశ్యం ఏదైనా వుందో లేదో సుజాతకి తెలీదు. "వెన్నెలెంతబావుందో చూడు," అంటాడు. "ఈ మందారపువ్వు బావుందికదూ ?'' అంటాడు.

సుజాత మనసుకి ఏ అందమూ అర్థం కాదు. వర్షం కురుస్తోంటే పుట్టెడు దిగులు ముంచుకొస్తుంది.లోకమంతా ఏదో విపత్తులో మునిగిపోతోన్నట్టు వుంటుంది.

"తడిబట్టలతో జలుబు చేస్తుంది. ముందు బట్టలు మార్చుకోండి. పదండి, భోంచేద్దాం,'' అంది సుజాత వాసు చెయ్యి పట్టుకుంటూ.

వాసు చెయి విదిలించుకున్నాడు_"నాకేం బాగాలేదు సుజా ! నువెళ్ళి భోంచేసిరా!"

"ఏం ? ఏం బాగాలేదు ?"

"ఏమో ! అన్నం తినాలని లేదు. నువెళ్ళు. నిజంగా నాకు ఆకలికూడా లేదు."

"పోనీ కొంచెం పాలు తాగండి పంపిస్తాను."

"నా మాట విను. ఇవ్వాల్టి కేమీ వద్దు. నువ్వెళ్ళి భోంచేసిరా !''

సుజాత కాస్సేపు కూర్చుని వెళ్ళిపోయింది.

కొంతసేపటికి పనికుర్రాడు వెండిగ్లాసు నిండా పాలు తీసుకువచ్చాడు.

"అక్కర్లేదని చెప్పానే ! తీసికెళ్ళు," అన్నాడు వాసు చిరాగ్గా.

''పెద్దమ్మాయిగారు పంపించారండీ ! తప్పకుండా తీసుకోమని చెప్పమన్నారండీ !''

వాసు ఆశ్చర్యం వెల్లడించకుండా_"బల్ల మీద పెట్టు," అన్నాడు.

పనికుర్రాడు వెళ్ళిపోయాడు.

వాసు లేచి గ్లాసు తీసుకున్నాడు.

యాలకులపొడి వేసిన పాలు!ఘుమఘుమ పరిమళిస్తూ తియ్యగా మధురంగా వున్నాయి. సావిత్రి ఈ పాలనిండా తన అనురాగం రంగరించి పంపిందేమో ! ఎందు కింత దయ తనంటే ?

వర్షం తగ్గినట్టే తగ్గి మళ్ళీ కురవటం ప్రారంభించింది. వాసు కుర్చీ వేసుకుని కిటికీ దగ్గర కూర్చున్నాడు.

సుజాత లోపలికి వచ్చింది – రేడియో
ఖ్యాన్ చేసి ఏదో పుస్తకం తీసుకుంది.

పాట సగంలోంచి వస్తోంది–

శృతిలేని నా మదికి
చతురగీతా లేల ?
గతి రాని పాదాల
గతుల నృత్యంబటే ?
పాడకే నా రాణీ
పాడకే పాట
పాట మాధుర్యాల
ప్రాణాలు మరిగెనే !
పాడకే !

వాసు కుర్చీలో వెనక్కి వాలి – పాట ...ంటూ కళ్ళు మూసుకున్నాడు. పాటలోని ...షాదం గుండెల్ని బరువెక్కించింది. ...ర్థంకాని దుఖంతో వాసు ప్రాణాలు తల్ల...ల్లాయి. శరీరం కంపించసాగింది.

పాట వెనక పాట వస్తోంది.

వాసు స్వప్నావస్థలో లీనమైపోయాడు.

సుజాత క్లాసుపుస్తకం చదువుకుంటూ ...హర్చుంది.

ఇద్దరిమధ్యా గంటలకు గంటలే నిశ్శ...ంగా దొర్లిపోయాయి.

సుజాతకి హఠాత్తుగా జ్ఞాపకం వచ్చి ...ం చూసింది–పదకొండుపైన ! ఇల్లంతా ...శ్శబ్దంగా వుంది. లేచి లైటార్పి బెడ్‌రూం ...ట్ వేసింది. వాసుదగ్గిరికి వెళ్ళి –చాలా ...త్రయింది; మీరు పడుకోండి," అంది.

వాసు తలెత్తి సుజాతని చూశాడు. ...ప్పుడూ లేనంత మత్తుగా చూశాడు. సుజా ...య్యి అందుకుని దగ్గిరికి లాక్కున్నాడు – 'సుజా! ఈ రాత్రి .. ఎంత బావుంది!...''

సుజాత తెల్లబోయింది. వాసు ఎప్పుడూ ...లా చెయ్యలేదు. అలా చూడులేదు. తమా...ంచుకుంటూ అంది – "లేవండి. తడిబట్ట...తో యింత సేపు వుంటే జబ్బుచెయ్యదా ?''

''చెయ్యనీ! అంతకన్నా అదృష్టం ...ముంది?'' వాసు లేచి నించున్నాడు–"సుజా! ... వర్షం చూడు. ఆకాశంకన్నా ఘోరంగా ...డుస్తోంది నా హృదయం. చెప్పు. నే నిక ...రించలేను.'' వెర్రివాడిలా చూశాడు.

సుజాత గంభీరంగా నించుంది – ''మీరు చెప్పండి. ఇలా ఎల్లకాలం మనం స్నేహితుల్లా వుండలేమా ?''

"స్నేహితుల్లా...ఇలా దూరదూరంగా ... స్నేహితుల్లా...'' విస్తుపోయాడు వాసు – "ఒకమగవాడూ – ఆడదీ – ఇంత సన్నిహితంగా స్నేహం చేస్తే వాళ్ళు తప్పకుండా భార్యా భర్తలౌతారు. సుజా! మనం వుత్త స్నేహితుల్లా ... వుంటే ... ఎంత కోల్పోతామో ... జీవితంలో ఎన్ని సుఖాలు ... ఎంత ఆనందం పోగొట్టుకుంటామో . తెలుసా? నామాట విను...మన మధ్య స్నేహం ... చాలదు. సహచర్యం వుండాలి. అప్పటికిగానీ మనజీవితాలు సార్థకము కావు. ఈ మూగబ్రతుకు ఎన్నాళ్ళు? సుజా! నామాట వినవా? ... ఇదే మనకు శోభనం రాత్రి. ఇలాంటి రాత్రులెన్ని వ్యర్థం చేసుకున్నాం!'' వాసు శరీరం ఆపాదమస్తకం దహించుకు పోసాగింది. సుజాని గాఢంగా హత్తుకుని చేతులతో బంధించివేశాడు.

"ఛీ! ఏమి టిది? మీరు చాలా మంచివారనుకున్నాను. ఏమి టీ బలవంతం?''

ఏడుపు మొహంతో పట్టు వదిలించుకోవాలని పెనుగులాడింది సుజాత.

'అవును. నేను మంచివాణ్ణికాదు ... ను వ్వేమైనా అనుకో...ఫర్వాలేదు, పశువు

నను కో...రాక్షసు ఱ్ఱనుకో." వాసు చేతులు ఇంకా బలంగా పెనవేసుకున్నాయి. సుజాత చెంపలకి గాడుపులాంటి నిట్టూర్పు తగిలింది.

సుజాత శరీరం జలదరించింది.

వాసు తనువు పులకరిస్తోంది.

సుజాత మనస్సు కుంచించుకుపోయింది.

వాసు హృదయం నర్తిస్తోంది.

"అబ్బా!" — బాధతో విలవిల్లాడుతూ పట్టువదిలేశాడు వాసు— సుజాత వాసు చేతిమీద మునిపళ్ళు దిగేలా కొరికేసింది.

బొటబొటా రక్తంచుక్కలు నేలమీద పడ్డాయి.

వాసు రెండోచేతితో గాయాన్ని అదిమిపట్టుకుని తూలుతూ తూలుతూ గదిబయటికి వెళ్ళిపోయాడు.

సుజాత కుప్పలా కూలిపోయింది. మొహానికి రెండుచేతులూ కప్పుకుని వెక్కి-వెక్కి- ఏడవటం మొదలుపెట్టింది.

వాసు వరండాలోకి వెళ్ళబోతే తన గది ముందు కూర్చున్న సావిత్రి దిగ్గున లేచింది. సావిత్రి గదిలో లైటు వెల్గుతోంది. వెలుగు వరండాలోకి పడుతోంది. సావిత్రి వాసుని చూచి చాలా కంగారుపడింది.

"ఏమిటి?...మీ కేమైనా కావాలా? ... సుజా..."

"సుజా ఇచ్చిన బహుమానం చూడండి." వాసు సావిత్రి మొహంమీదికి చెయ్యిచాపాడు. రక్తంతో తడిసి మోచేతిదగ్గిర్నుంచీ అరచేతివరకూ భయంకరంగా కన్పించింది.

"అయ్యొయ్యో! ఏమిటిది? ఏమైంది?" ఏం చెయ్యాలో తెలీక వెర్రిదానిలా చూసింది.

"కొంచెం నీళ్ళు వుంటే యివ్వండి." అన్నాడు వాసు.

సావిత్రి గదిలోకి పరిగెత్తి కూజా తెచ్చింది.

వరండా చివర వాసు చేతులమీద నీళ్ళు పోసింది. కూజా కిందపెట్టి మళ్ళా గదిలోకి పరిగెత్తింది. మెత్తని గుడ్డ తీసుకొచ్చింది. వెడల్పుగా మడతపెట్టి ఒత్తుగా కట్టుకట్టింది.

"చాలా బాధగా వుందా?"

"బాధగానే వుంది."

సావిత్రి మనస్సంతా వాసుపట్ల జాలితో సానుభూతితో అనురాగంతో పొంగి పొర్లింది. ఆ భావాలు ఇప్పటికిప్పుడు ఏర్పడినవి కావు.

వాసు సావిత్రి మొహంలోకి చూస్తూ అడిగాడు— "మీ చెల్లెలిగురించి మీ కేమీ తెలీదా?"

సావిత్రి దోషిలా అంది— "తెలుసు. మా కందరికీ తెలుసు." కాసేపు మౌనంగా వూరుకుంది. తర్వాత అభిమానంగా చెప్పింది—

"మావాళ్ళు మొదట్లోనే చాలా పొరపాటు చేశారు. అది పెళ్ళి వద్దని ఏడ్చింది. నాలుగు చివాట్లేసేసరికి వూరుకుంది. పెళ్ళయితే అదే మారుతుం దనుకున్నారు. తీరా శోభనంనాడు ససేమిరా గదిలోకి వెళ్ళనని ఏడుస్తూ కూర్చుంది. ఏం చెయ్యాలో తోచక బయటుందని వంకపెట్టాము. నెల లోపల శోభనం అనుకుంటే కూడా అది ఒప్పుకోలేదు. జ్వరం వస్తోందని వుత్తరం రాశారు. తర్వాతంతా మీకూ తెలుసు. మీరు రాసిన వుత్తరాలు చదవటంకూడా దానికి యిష్టం వుండేది కాదు. అది మొదటినుంచీ ఏమిటోలా వుండేది. మా తాతగారు పడుచుతనంలోనే సన్యాసుల్లో కలిసిపోయారట. ఆ తత్వం దీనికి వచ్చిందేమోనని మా వాళ్ళంతా బెంగపడుతున్నారు. తొందరపడి పెళ్ళి చేశామని యిప్పుడు చాలా పశ్చాత్తాప్పడుతున్నారు. కానీ... మీరు దాన్ని నెమ్మదిగా మార్చుకుంటారని... అనుకుంటున్నాను."

సావిత్రి మాటలన్నీ విన్నాడు వాసు— "మారటం యిష్టంలేనివాళ్ళని మార్చటం ఎవరివశం?— ఇక నేను చెయ్యగలిగిం దేమీ లేదు."

"అలా అనకండి— మీ బాధ నాకు తెలుసు. దేవుడుకూడా మీకన్న మంచిగా వుండడు. దాని అదృష్టంకొద్దీ మీరు దొరికారు. అది చిన్నపిల్ల. మీరే కాదంటే ఏమౌతుంది?"

"ఏమీ అవ్వదు. నిక్షేపంలా వుంటుంది."

"మీ రలా అంటే నే నేం చెప్పను?"

"ఏమీ చెప్పవద్దు." వాసు సావిత్రి మొహంలోకి గుచ్చి గుచ్చి చూశాడు— "మిమ్మల్ని నే నోమాట అడగనా?"

"అడగండి."

"మీకు నేనంటే యిష్టమేనా?"

తడబడింది సావిత్రి— "అదేమిటి? మీ రంటే నా కెందుకు యిష్టం వుండదూ?"

"అదికాదు. మీ మరిదినని కాదు."

"మరిదివి కాకపోయినా సరే... మీ రంటే నాకు చాలా పూజ్యభావం. ఒక మంచి మనిషంటే ఎవరికి గౌరవం వుండదు?"

"సావిత్రీ!" వాసు సావిత్రి చెయ్యి గట్టిగా పట్టుకున్నాడు—

"మీలాంటి ఆడది కావాలి నాకు. ఆవేశంగా మాట్లాడుతున్నా ననుకోకండి. మతి తప్పి మాట్లాడటంలేదు. ఇంతవరకూ సుజాతని ముట్టుకోలేదు. నేను మిమ్మల్ని పెళ్ళి చేసుకుంటాను. దేవుడిమీద ప్రమాణం చేస్తున్నాను. మా సంబంధం గురించి అందరికీ చెప్పేస్తాను. మావాళ్ళు యిష్టపడకపోతే నేను వేరే కాపరం పెడతాను—మనం వెళ్ళిపోదాం రండి. ఒక్క-క్షణంకూడా ఈ యింట్లో వుండను. నాతో తీసుకుపోతాను రండి... నా మాట తోసిపారెయ్యకండి. సావిత్రీ! నేను నిన్ను పెళ్ళి చేసుకుంటాను." వాసు సావిత్రి రెండుచేతులూ పట్టుకున్నాడు.

సావిత్రి మ్రాన్పడి నించుంది వాసుని గుండెల్లో దాచుకుందా మనిపించింది. వాసు చేయి నిమురుతూ ఆర్ద్రతగా చూసింది— "మిమ్మల్ని నేను శంకించటంలేదు. కానీ... నన్ను మీరు కోరకూడదు నాలాంటి ఆడపిల్లలు మీకు దొరక్కపోరు. పెళ్ళి చేసుకోవాలంటే...మీరు పెళ్ళికాని పిల్లనే చేసుకోండి. జీవితం నూరేళ్ళ పంట. అందులో ఎలాంటి అపశృతులూ వుండకూడదు. కానీ...నా మాట వినరా? సుజాని మీరు క్షమించలేరా?"

"ఇంతేనా మీరు చెప్పేది?" దీనంగా అన్నాడు వాసు.

సావిత్రి కళ్ళనుండి రెండు కన్నీటి బొట్లు వాసు చేతులమీద పడ్డాయి. "నేను నా భర్త నెంత ప్రేమించానో తెలిస్తే...

మీరు నన్నిలా అడగరు. ఆయన స్మృతి నాకు పదిజన్మలకు చాలు.''

వాసు సావిత్రి చేతులు వదిలేశాడు— "క్షమించండి! నేను మీ మనసు తెలుసుకోలేదు. నన్ను అపార్థం చేసుకోవద్దు.''

"కానీ! మీరు...''

"ఒద్దు నా కేమీ చెప్పకండి.''

"సావిత్రీ!''—ఇంట్లోంచి తల్లి పిల్చిన పిలుపు కర్కశంగా వినిపించింది.

సావిత్రి తడబడుతూ వెళ్ళిపోయింది.

సావిత్రిని తల్లి చివాట్లు పెట్టడం వింటూ నించున్నాడు వాసు.

ఇదేం పొయ్యేకాలమే నీకు?... అది మొగుడితో కాపరం చెయ్యటంలే దెలాగురా భగవంతుడా అని ఏడుస్తోంటే— నీ కిదేం బుద్ధి అతనితో గుసగుస లేమిటి? ఇద్దరి కిద్దరే?—యింటా వంటా లేని దరిద్రులు బయల్దేరారు. పరువు బజారు కెక్కిస్తున్నారు. తలెత్తుకోవటానికి నా కిక దారిలేదు తల్లీ! ఏ నుయ్యో...గొయ్యో...చూసుకోవాలి నేను...''

సావిత్రి వెక్కి—వెక్కి ఏడుస్తోంది— మధ్యమధ్య నెమ్మదిగా నచ్చచెప్పాలని ప్రయత్నిస్తోంది—"అమ్మా!......నే నేమీ మాట్లాడలేదమ్మా! ఆయనకి...దెబ్బ తగిలిందని... నీళ్ళడిగితే యిచ్చాను.... నాకు మాత్రం తెలీదా?...అన్యాయంగా నన్నెందుకంటావు?''

వాసు గబగబా వరండాలోంచి వెళ్ళాడు. గుమ్మంలో నిలబడ్డ అల్లుణ్ణి చూసి తెల్లబోయింది అత్తగారు. వాసు తీక్షణంగా అన్నాడు—''అనవసరంగా ఆవిణ్ణి అనకండి. మీ పరువు ప్రతిష్ఠలు అవి డేమీ పాడు చెయ్యలేదు—మీలాంటివారు ఉండనేవున్నారు. పరువు ప్రతిష్ఠల కేం లోటు?—నాశనం అయితే నేను అవుతాను. మీ కుటుంబం గౌరవం ముందూ—పరువు ప్రతిష్ఠలముందూ ఒక మనిషి జీవితం ఎంత?... గడ్డిపరక. అంతకన్న ఎక్కువకాదు.'' గిర్రున వెనక్కి తిరిగి గదిలోకి వెళ్ళిపోయాడు సుజాత గుమ్మానికి కరచుకుని బిక్కమొహంతో నిలబడివుంది వాసు గబగబా బట్టలు వేసుకున్నాడు. సూట్‌కేసు చేతిలోకి తీసుకున్నాడు.

సుజాత వెర్రిదానిలా వచ్చి వాసు పాదాల మీద పడింది. వెక్కి—వెక్కి ఏడుస్తూ కాళ్ళు రెండూ చుట్టేసింది—''నన్ను క్షమించండి... మీరు వెళ్ళిపోవద్దు. నా తప్పులన్నీ మర్చిపోండి. మీ యిష్టం ప్రకారం వుంటాను. మిమ్మల్ని బాధపెట్టను. నన్ను నమ్మండి. మీరు వెళ్ళిపోవద్దు...నన్ను క్షమించండి,'' అంటూ ఏడ్చింది.

వాసు కఠినంగా అన్నాడు—''నా సహానానికి హద్దువుంది. నీ పరివర్తనకి సమయం వుంది. అవి రెండూ మించిపోయాయి. ఇప్పుడు నా మనస్సులో నువ్వు లేవు. నేను నీతో కాపరం చెయ్యలేను. మనం భార్యాభర్తలం కాదు... స్నేహితుల్లా విడిపోదాం.

నిర్లక్ష్యంగా సుజాత చేతులు వదిలించుకుని ముందుకు నడిచాడు.

అర్ధరాత్రి ... హోరున కురుస్తోన్న వానలో ... మాయమయ్యాడు.